

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Petr Veselý

Řízení ve věcech obchodního rejstříku

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce: 28.11.2008

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Praze dne 28.11.2008

Petr Veselý
V Zahradách 278,
751 11 Radslavice

Obsah

ÚVOD.....	5
KAPITOLA 1. OBCHODNÍ REJSTŘÍK.....	6
1.1 Obchodní rejstřík – pojem a význam.....	6
1.2 Stručný nástin historického vývoje obchodního rejstříku	6
1.3 Současná právní úprava obchodního rejstříku a řízení ve věcech obchodního rejstříku	9
1.4 Struktura a členění obchodního rejstříku.....	10
1.4.1 Sběrka listin.....	10
1.5 Princip publicity obchodního rejstříku	13
1.5.1 Princip formální publicity.....	13
1.5.2 Princip materiální publicity	15
KAPITOLA 2. ZÁPISY V OBCHODNÍM REJSTŘÍKU	17
2.1 Osoby zapisované do OR	17
2.2 Údaje zapisované do obchodního rejstříku.....	18
2.3 Povaha zápisů do obchodního rejstříku	19
KAPITOLA 3. ŘÍZENÍ VE VĚCECH OBCHODNÍHO REJSTŘÍKU – POVAHA A CHARAKTERISTIKA	22
KAPITOLA 4. REJSTŘÍKOVÉ SOUDY	23
4.1 Příslušnost soudů	23
4.1.1 Věcná příslušnost.....	23
4.1.2 Funkční příslušnost	24
4.1.3 Místní příslušnost	24
4.2 Rozhodující osoby.....	25
KAPITOLA 5. ŘÍZENÍ PŘED REJSTŘÍKOVÝMI SOUDY V PRVNÍM STUPNI .	27
5.1 Podmínky řízení.....	27
5.2 Účastníci řízení	28
5.3 Zahájení řízení	29
5.3.1 Řízení zahájená na návrh	29
5.3.2 Řízení zahájená bez návrhu	36

5.4	Přezkumná činnost soudu.....	37
5.5	Rozhodnutí v rejstříkovém řízení, provedení zápisu bez vydání rozhodnutí.....	38
5.5.1	odmítnutí návrhu.....	38
5.5.2	zamítnutí návrhu.....	39
5.5.3	zastavení řízení	40
5.5.4	provedení zápisu (tzv. přímý zápis bez vydání rozhodnutí).....	41
5.5.5	usnesení o zápisu do obchodního rejstříku	43
5.6	Lhůty pro vydání rozhodnutí, fikce zápisu.....	44
5.7	Náklady řízení.....	47
5.7.1	Poplatník v rejstříkovém řízení	47
5.7.2	Vznik poplatkové povinnosti, splatnost poplatku a následky nezaplacení soudního poplatku.....	48
5.7.3	Sazba poplatků v rejstříkovém řízení	48
KAPITOLA 6. OPRAVNÉ ŘÍZENÍ		50
6.1	Řádný opravný prostředek proti usnesením vydaným v rejstříkovém řízení.....	50
6.2	Mimořádné opravné prostředky proti usnesením vydaným v rejstříkovém řízení	52
6.3	Oprava faktických chyb v tzv. přímo provedeném zápisu	52
6.4	Návrh změny zápisu provedeného na základě fikce	53
6.5	Návrh vymazávaných osob na změnu zápisu	53
ZÁVĚR.....		54
POUŽITÁ LITERATURA.....		58
ENGLISH RESUME		60
PŘÍLOHY:		62

Úvod

Obchodní rejstřík je jedním ze základních a velmi důležitých právních institutů. Ačkoli je mezi nejširší veřejností využíván zejména jako jakýsi „adresář ekonomických subjektů“, neobejdou se bez něj především podnikatelé, a to pro jeho nezastupitelnou úlohu jak při vzniku obchodních společností, tak při zajišťování bezpečnosti jimi navazovaných obchodních vztahů.

Tato práce se zabývá obchodním rejstříkem zejména z pohledu procesního a jejím cílem je co možná nejprehledněji osvětlit problematiku řízení před rejstříkovým soudem a upozornit na některé nedostatky, se kterými se podnikatelé v tomto řízení potýkají.

Práce je zpracována zejména popisnou metodou a klade důraz na změny, které právní úprava obchodního rejstříku v České republice doznala za posledních několik let. Přitom vychází z platných právních předpisů, vlastních postřehů autora a názorů právních odborníků publikovaných v odborné literatuře, na kterou v mnoha případech odkazuje.

Práce je systematicky rozdělena do šesti kapitol. První dvě kapitoly se zabývají hmotněprávní úpravou obchodního rejstříku a zápisů v něm obsažených, neboť právě porozumění principům obchodního rejstříku ovládajících je nezbytné pro řádnou analýzu rejstříkového řízení. Okrajově je nastíněn i historický vývoj obchodního rejstříku a řízení před ním, ze kterého je možné vycházet při teoretických úvahách o tom, kam by se právní úprava tohoto institutu mohla ubírat v budoucnu. Kapitola třetí se zabývá povahou samotného rejstříkového řízení z hlediska právní teorie a kapitola čtvrtá pojednává o rejstříkových soudech. Stěžejní je kapitola pátá, která popisuje řízení před rejstříkovými soudy v prvním stupni. Přitom se zabývá zejména otázkami společnými pro veškeré možné druhy tohoto řízení. Detailní pojednání o jednotlivých řízeních směřujících k zápisům konkrétních skutečností do obchodního rejstříku přesahuje rozsah této práce a je tak v těchto otázkách nutno odkázat na příslušnou odbornou literaturu. Kapitola šestá popisuje a analyzuje opravná řízení.

Závěr práce hodnotí současnou právní úpravu řízení ve věcech obchodního rejstříku, shrnuje její nedostatky a snaží se navrhnout k zamyšlení možné způsoby, kterými by tyto nedostatky mohly být odstraněny.

Kapitola 1. Obchodní rejstřík

1.1 Obchodní rejstřík – pojem a význam

Obchodní zákoník definuje obchodní rejstřík v ustanovení § 27 odst. 1 jako „veřejný seznam, do kterého se zapisují zákonem stanovené údaje o podnikatelích“. Součástí obchodního rejstříku je sbírka listin, do níž se ukládají zákonem stanovené listiny. Obchodní rejstřík je tedy přístupný veškeré veřejnosti a poskytuje tak všem zainteresovaným osobám právní jistotu, týkající se v něm zapsaných údajů, potřebnou hlavně pro obchod a podnikání. Vedení Obchodního rejstříku je v České republice svěřeno do pravomoci příslušných soudů, které se označují jako rejstříkové soudy.¹

Obchodní rejstřík je nepominutelným nástrojem právní bezpečnosti. Jeho základním smyslem je zajistit transparentnost podnikatelského života, zpřístupnit každému zájemci (a tedy i potencionálnímu zákazníkovi či věřiteli) všechny ty údaje o obchodníkovi, které jsou důležité z hlediska jeho důvěryhodnosti, z hlediska jeho schopnosti a vůle plnit existující i budoucí závazky. Obchodní vztahy nemohou hladce fungovat v prostředí, které nezabezpečuje plnou a snadnou přístupnost důvěryhodných a relevantních informací o obchodnících.²

1.2 Stručný nástin historického vývoje obchodního rejstříku

Kořeny veřejných seznamů připomínajících obchodní rejstřík lze nalézt v městských státech středověké Itálie, kde byly vedeny v listinné formě cechy obchodníků jako seznamy jejich členů.

Počátky vývoje obchodního rejstříku a jeho právní úpravy tak, jak jej známe dnes, tj. jako soudy vedený seznam stanovených údajů o obchodnících, spadají na našem území do 2. poloviny 19. století. V roce 1862 byl v Rakousko-Uhersku přijat Všeobecný obchodní zákoník (zák. č. 1/863 ř.z.). Již tímto zákonem bylo stanoveno i v současnosti platné pravidlo, že obchodní společnosti nabývají právní subjektivity zápisem do rejstříku.³ V roce 1863 bylo vydáno nařízení ministerstev spravedlnosti a obchodu č. 27 ř. z., které v návaznosti na všeobecný obchodní zákoník upravilo

---

¹ K příslušnosti soudů blíže viz kapitola 4.1 této práce.

² Pelikánová, I. Obchodní právo. I. díl, Praha: ASPI, a.s., 2005, str. 430.

³ Více v Malý, K. a kol. Dějiny českého a československého práva do roku 1945, Lide Praha a.s., 1997, s. 248

založení a vznik obchodního rejstříku. Na základě tohoto nařízení byl obchodní rejstřík zaveden při každém obchodním soudu.

První Československá republika recipovala rakouský právní řád a s ním i úpravu obchodního rejstříku. Nařízením československé vlády č. 397/1919 byly rejstříkové zápisy nově uveřejňovány v tzv. Ústředním oznamovateli.

Se změnou politické situace v polovině 20. století došlo i k významné změně obchodního práva a s ní i úpravy obchodního rejstříku. Samostatným zákonem č. 100/1950 Sb. byl zřízen podnikový rejstřík, který nahradil dřívější obchodní rejstřík. I zde bylo stanoveno, že podnikový rejstřík vedou soudy, a to okresní soud v sídle krajského soudu. Úpravu podnikového rejstříku převzal bez větších změn hospodářský zákoník č. 109/1964 Sb. Podrobná úprava podnikového rejstříku byla provedena vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 114/1964 Sb. Vzhledem k tomu, že v tomto období neexistovaly soukromé obchodní společnosti ani soukromí podnikatelé, zapisovaly se do podnikového rejstříku národní a státní podniky, komunální podniky, družstevní organizace, podniky zahraničního obchodu apod.⁴ Obchodní rejstřík v tomto období tak zdaleka nedosahoval dnešního ani prvorepublikového významu.

Po listopadu 1989 vznikla nutnost reformy obchodního rejstříku s ohledem na opětovný přechod na tržní hospodářství a liberalizaci podnikání. Novou úpravu obchodního rejstříku přinesl obchodní zákoník č. 513/1991 Sb., který hned o počátku navázal na předválečnou československou úpravu a úpravu Rakousko-Uherskou. Nově zřízený obchodní rejstřík však nezvládal nápor, kterému byl v důsledku uvolnění podnikání okamžitě po svém vzniku vystaven, a záhy se projevila nutnost jeho další novelizace.

Novelou obchodního zákoníku přijatou v roce 1996 bylo vedení obchodního rejstříku přeneseno na obchodní oddělení krajských soudů. Ani tato změna však neznamenal vyřešení palčivých problémů rejstříkového řízení, kterými bylo nejednotné rozhodování rejstříkových soudů a nedostatečná rychlost tohoto rozhodování.

Významnou změnu právní úpravy obchodního rejstříku a především řízení před rejstříkovými soudy znamenala novela provedená zákonem č. 216/2005 Sb. ze dne 3. 5. 2005, s účinností od 1.7.2005. *Hlavním záměrem nové právní úpravy obchodního*

---

⁴Bližie viz. **Myslík, S.** Právní úprava obchodního rejstříku. Bulletin advokacie, 2002, č. 10, s. 23.

*rejstříku bylo urychlit a usnadnit zápisy do obchodního rejstříku, zjednodušit soudní řízení a uvést právní úpravu obchodního rejstříku do souladu s požadavky evropského práva.*⁵ Základní změna hmotněprávní úpravy obchodního rejstříku spočívala v jeho elektronizaci. Ty nejvýznamnější změny však novela přinesla do procesní úpravy rejstříkového řízení. Za stěžejní je zejména nutno považovat posílení tzv. principu registračního a ústup od zásady věcného přezkumu předkládaných návrhů a jejich příloh. Od účinnosti novely soud zásadně nezkoumá splnění hmotněprávních podmínek pro zápis určité skutečnosti do obchodního rejstříku, ale rozhoduje nebo přímo provede zápis jen na základě předložených listin. *Zcela se přitom upouští od věcného přezkumu notářských zápisů, které se o rozhodných skutečnostech týkajících se zejména změn zakladatelských dokumentů obchodních společností a jiných právnických osob zapisují.*⁶ Takový postup se jeví jako správný, neboť u notářských zápisů o úkonech podstatnou část přezkumu souladu právního úkonu či právní skutečnosti se zákonem provádí notář a následný přezkum soudu by tak byl již nadbytečným duplicitním přezkumem protahujícím řízení. Mezi významné změny provedené novelou je třeba dále zařadit povinnost podávat návrh na zápis do obchodního rejstříku na stanoveném formuláři a přesun činností týkajících se zápisu do obchodního rejstříku v prvním stupni ze soudců na vyšší soudní úředníky, což opět znamená kýžené urychlení rejstříkového řízení.

Ačkoli byla rejstříková novela provedená zákonem č. 216/2005 Sb. zcela jistě krokem správným směrem, záhy po nabytí její účinnosti se ukázaly nedostatky, které bylo nutno odstranit (příkladem může být povinnost předložit souhlas osoby zapisované v rámci podnikatele s jejím výmazem z obchodního rejstříku). Velká část těch nejkřiklavějších nedostatků byla odstraněna další novelou provedenou zákonem č. 79/2006 Sb.⁷

Zatím poslední významná novela obchodního rejstříku byla provedena zákonem č. 344/2007 Sb., která nabyla účinnosti dne 1. března 2008. *Jde o novelu, která jednak synchronizuje poznámky k jednotlivým ustanovením obchodního zákoníku se směrnicemi Evropského parlamentu a Rady, mění právní úpravu týkající se vedení obchodního rejstříku (nikoli řízení o zápisu, nýbrž technické provádění zápisu a jeho následné vedení), okrajově zasahuje do práva obchodních společností*

---

⁵ **Dědič, J.** Malé zamyšlení nad významnou novelou obchodního zákoníku. Právní zpravodaj, 2005, č. 7, s. 3.

⁶ **Holeček, J.** Revoluce v zápisech do obchodního rejstříku na obzoru. Právní rádce, 2005, č. 6, s. 28.

⁷ K tomu blíže **Bartošíková, M.** Rejstříkové peripetie aneb jak novela novelu stíhá. Právní fórum, 2006, č. 8.

a přináší také podrobnější úpravu finančního zajištění, kterou taktéž synchronizuje s právem Evropského společenství. Ve vztahu k obchodnímu rejstříku jde zejména o novelu, která reaguje na vládní projekt tzv. elektronické podatelny.⁸

1.3 Současná právní úprava obchodního rejstříku a řízení ve věcech obchodního rejstříku

Současná právní úprava týkající se obchodního rejstříku je značně roztržštěná. Těžiště hmotněprávní úpravy obchodního rejstříku je obsaženo v hlavě III. zákona č.513/1991 Sb., obchodním zákoníku v platném znění (dále jen obch. zák.), nicméně obchodního rejstříku se významně dotýkají i ustanovení uvedená v dalších hlavách obch. zák. a v dalších zákonech. Hmotněprávní úpravě obchodního rejstříku se věnují i podzákonné právní předpisy.⁹

Procesněprávní úprava řízení ve věcech obchodního rejstříku je dle mého názoru dost nešťastně rozdělena do dvou kodexů. Úprava návrhu na zahájení řízení, tedy úkonu, kterým se ve většině případů rejstříkové řízení zahajuje, je obsažena v obchodním zákoníku, zatímco úprava ostatních procesních institutů (a to včetně zpětvzetí návrhu, odmítnutí návrhu apod.) je součástí zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu v platném znění (dále jen o.s.ř.). Stejně jako v případě hmotněprávní úpravy je i v oblasti procesní úprava některých otázek svěřena podzákonným právním předpisům.¹⁰ Mám za to, že rozdělení procesní úpravy mezi obchodní zákoník a občanský soudní řád působí dosti nepřehledně a chaoticky a minimálně úprava rejstříkového řízení, včetně všech jeho právních institutů, by v budoucnu měla být sjednocena do jednoho právního předpisu.

Českou právní úpravu obchodního rejstříku do značné míry ovlivnily rovněž předpisy evropského práva, a to zejména První směrnice¹¹ a její novela.¹²

---

⁸ **Hampel, P.** Obchodní rejstřík ve světle novel obchodního zákoníku. Právní fórum, 2008, č. 3., s. 113

⁹ Příkladem může být vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 562/2006 Sb., kterou se stanoví způsob převedení listin do elektronické podoby, způsob nakládání s převedenými listinami a obligatorní elektronická podoba listin (vyhláška o digitalizaci obchodního rejstříku)

¹⁰ Příkladem je vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 250/2005 Sb. o závazných formulářích na podávání návrhů na zápis do obchodního rejstříku.

¹¹ První směrnice Rady 68/151/EHS ze dne 9.3.1963 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob, vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 pododstavce druhého Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření.

¹² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/58/ES ze dne 15.7.2003, kterou se mění směrnice Rady 68/151/EHS, pokud jde o požadavky na zveřejňování týkající se některých forem společností

1.4 Struktura a členění obchodního rejstříku

Obchodní rejstřík se skládá z rejstříkových vložek, které mají shodné číslo s číslem spisu a sbírky listin.¹³

Obchodní rejstřík a rejstříkové spisy jsou uspořádány do takto označených oddílů:

- 1) oddíl A - oddíl pro samostatně podnikající fyzické osoby, veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, státní podniky a jiné právnické osoby, včetně organizačních složek a odštěpných závodů, o nichž zákon stanoví, že se zapisují do obchodního rejstříku, pokud se nezapisují do jiného oddílu a odštěpné závody se sídlem odlišným od sídla podniku,
- 2) oddíl B - oddíl pro akciové společnosti,
- 3) oddíl C - oddíl pro společnosti s ručením omezeným,
- 4) oddíl Dr - oddíl pro družstva,
- 5) oddíl Pr - oddíl pro příspěvkové organizace
- 6) oddíl Zs - oddíl pro cizí právnické osoby, které přenesly sídlo na území ČR,
- 7) oddíl H - oddíl pro evropské společnosti, evropské družstevní společnosti a evropská hospodářská zájmová sdružení.

Pro každou osobu, která se do obchodního rejstříku zapisuje, je v příslušném rejstříkovém oddílu zřízena rejstříková vložka a rejstříkový spis, označený příslušným písmenem oddílu a běžným číslem. Do tohoto spisu se zakládají všechna podání týkající se subjektu, včetně podnětů, návrhů, listinných důkazů a příslušných rozhodnutí týkajících se zapsaného subjektu.

1.4.1 Sbírka listin

Jak již bylo výše uvedeno, je součástí obchodního rejstříku sbírka listin (§ 27 odst. 3 obch. zák.). Sbírkou listin je soubor zákonem taxativně určených listin, které do ní povinné osoby zakládají u příslušných rejstříkových soudů. Obchodní zákoník obsahuje výčet povinně zakládaných listin v ustanoveních § 38i a §38j.

V současné době se směřuje k tomu, aby byla sbírka listin plně digitalizována, tj. vedena pouze v elektronické podobě a tím snadno dostupná všem zájemcům

---

¹³ Viz. instrukce Ministerstva spravedlnosti 505-2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy.

prostřednictvím internetu. Soudu je uloženo, aby listiny doručené v listinné podobě převedl bez zbytečného odkladu do elektronické podoby a ve formátu Portable Document Format (přípona pdf) je uložil do databáze listin. Po uplynutí 6 měsíců od provedení digitalizace nebude listinná podoba dokumentů nadále uchovávána. Nutno ovšem podotknout, že dosažení plné digitalizace sbírky listin je z důvodu technické náročnosti tohoto procesu běh na dlouhou trať. V současné době není digitalizována ani polovina všech listin zařazených ve sbírce.

Pro usnadnění a zrychlení procesu digitalizace sbírky listin Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou¹⁴ účinnou od 1. ledna 2007 stanovilo, že listiny, které se zakládají do sbírky listin, jimiž se nedokládají skutečnosti uvedené v návrhu na zápis nebo změnu anebo výmaz zápisu v obchodním rejstříku, se podávají pouze v elektronické podobě. Rejstříkový soud doručené nosiče dat nevrací a po uplynutí 6 měsíců od doručení je skartuje.

Ustanovení § 38k ukládá podnikateli zapsanému v obchodním rejstříku povinnost předložit bez zbytečného odkladu od vzniku rozhodné skutečnosti rejstříkovému soudu do sbírky listin zakládané listiny, a to ve dvojnásobném vyhotovení. To neplatí pro listiny, kterými se nedokládají zapisované skutečnosti – u těchto listin postačí předložení jednoho vyhotovení (ovšem jak bylo výše uvedeno pouze v elektronické podobě). Rozhodnutí soudu, která se ukládají do sbírky listin, založí do sbírky soud.

Jestliže je určitý údaj zapsán v obchodním rejstříku, avšak ve sbírce listin není uložena odpovídající listina, poznamená rejstříkový soud tuto skutečnost do sbírky listin a vyzve podnikatele, aby listinu bez zbytečného odkladu předložil. Povinnost předložit požadované listiny může rejstříkový soud vynucovat na podnikateli uložením pořádkové pokuty až do výše 20.000,- Kč (§ 200de o.s.ř.).

*Samotná skutečnost, že osoba zapsaná v obchodním rejstříku dobrovolně a průběžně naplňuje sbírku listin nebo tento institut ignoruje, dává najevo, co pro ni znamená serióznost, pečlivost a dodržování právních předpisů, nebo že z nějakých důvodů úmyslně nechce některé skutečnosti zveřejnit.*¹⁵

---

¹⁴ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 562/2006 Sb., kterou se stanoví způsob převedení listin do elektronické podoby, způsob nakládání s převedenými listinami a obligatorní elektronická podoba listin (vyhláška o digitalizaci obchodního rejstříku).

¹⁵ **Píkna, P.** Sbírká listin a její rozdílné pojmání. Právní rádce, 1997, č. 7, s. 11.

S účinností od 1. 3. 2008 došlo novelou obchodního zákoníku provedenou zák. č. 344/2007 Sb. ke změně jazykového režimu listin zakládáných do sbírky. Česká právní úprava tak byla uvedena do souladu s předpisy evropských společenství, konkrétně s První směrnicí.¹⁶ Až do doby nabytí účinnosti uvedené novely česká právní úprava v rozporu s čl. 3a odst. 1 první směrnice vůbec neumožnila činit zápisy v obchodním rejstříku v cizím jazyce a obráceně umožnila, aby listiny ukládané do sbírky listin českými osobami byly uloženy jako originál v jakémkoliv jazyce s povinností uložit překlad do českého jazyka. Tedy zcela obrácený přístup, než vyžaduje První směrnice. V rozporu s první směrnicí se pak princip dobré víry při rozporu jazykových znění vztahoval jen na listiny uložené v některém z úředních jazyků Společenství, ač se má vztahovat na překlad do jakéhokoliv jazyka.¹⁷

Dle současné právní úpravy existuje dvojí režim v ukládání listin, a to v závislosti na jejich povaze:

- 1) Listiny předkládané rejstříkovému soudu, jimiž se dokládají zapisované skutečnosti a které se neukládají do sbírky listin, a dále taxativně vyjmenované listiny ukládané do sbírky podle § 38i odst. 1 písm. h), i), j), k), l) a p) a podle § 38 i odst. 2 a § 38j obch. zák., vyhotovené v cizím jazyce (tj. ty, které se dotýkají cizozemského subjektu, či jsou vydány cizozemským soudem nebo jiným orgánem), se předkládají v originálním znění a současně v překladu do jazyka českého.

Je-li vyžadován překlad a jedná-li se o překlad z jazyka, který není úředním jazykem nebo některým z úředních jazyků členského státu Evropské unie nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor, musí být překlad úředně ověřen.

Rejstříkový soud ale může navrhovateli sdělit, že překlad do českého jazyka nevyžaduje. Může tak učinit sdělením vyvěšeným na úřední desce soudu, a to i pro neurčitý počet řízení v budoucnu.

- 2) Listiny ukládané do sbírky listin podle § 38i odst. 1 písm. a) až g), m), n) a o) je nově povinnost vyhotovovat a ukládat do sbírky listin v českém jazyce.

---

¹⁶ První směrnice Rady 68/151/EHS ze dne 9.3.1963 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob, vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 pododstavce druhého Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření.

¹⁷ Blíže viz. Důvodová zpráva k zákonu č. 344/2007.

Podnikatel má však možnost ve sbírce listin fakultativně uložit i překlad takové listiny do jakéhokoliv cizího jazyka. Nepůjde-li o překlad listiny do některého z úředních jazyků Evropské unie nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor, musí být úředně ověřen.

Novela provedená zákonem č. 344/2007 Sb. zakotvila do obchodního rejstříku způsob řešení nesouladu mezi zněním listiny uložené do sbírky listin v českém jazyce a zněním v cizím jazyce dobrovolně do sbírky uloženém, a to tak, aby byl zachován princip materiální publicity. Dle ustanovení § 27 odst. 9 obch. zák. se při tomto nesouladu nelze vůči třetím osobám dovolávat znění zveřejněného nebo uloženého v cizím jazyce. Třetí osoba se však může dovolávat znění zveřejněného nebo uloženého do sbírky listin v cizím jazyce, ledaže podnikatel prokáže, že znala znění obsahu zápisu nebo listiny uložené v českém jazyce.

1.5 Princip publicity obchodního rejstříku

Stěžejním principem ovládajícím současný obchodní rejstřík je princip publicity, a to jak publicity formální, tak publicity v materiálním smyslu.

1.5.1 Princip formální publicity

Princip publicity ve formálním smyslu spočívá v tom, že obchodní rejstřík je každému přístupný. Každý do něj může nahlížet a pořizovat si z něj kopie či výpisy.

Rejstříkový soud na žádost vydá listinný úředně ověřený částečný nebo úplný opis zápisu nebo listiny uložené ve sbírce listin nebo potvrzení o tom, že určitý údaj v obchodním rejstříku není. Pouze pokud o to žadatel výslovně požádá, vydá soud opis úředně neověřený. Rejstříkový soud může požadovat za vydání opisu úhradu nákladů, jejíž výše nesmí překročit výši skutečných a účelných administrativních nákladů.

Dne 1. března 2008 nabyla účinnosti novela obchodního zákoníku provedená zákonem číslo 344/2007 Sb., která se mimo jiné dotkla i žádostí o vydání výše uvedených opisů. I po účinnosti novely zůstala zachována dřívější právní úprava, která stanovila, že není-li výslovně požádáno o listinný částečný nebo úplný opis, vydá rejstříkový soud částečný nebo úplný opis vždy v elektronické podobě. Dle dřívější právní úpravy však o úředně ověřený elektronický opis mohl žadatel požádat jen tehdy, byla-li jeho žádost podepsána uznávaným elektronickým podpisem podle

zvláštního právního předpisu,¹⁸ což de facto bránilo masovějšímu využití této služby, neboť uznávaným elektronickým podpisem velké množství potencionálních žadatelů nedisponovalo. Ode dne účinnosti novely provedené zák. č. 344/2007 Sb., tj. ode dne 1. března 2008, platí, že úředně ověřený opis vydá rejstříkový soud na výslovnou žádost, přičemž uznávaný elektronický podpis žádosti již není nadále vyžadován. Použití slova „výslovně“ v nové právní úpravě umožňuje žadateli žádat o jeho vydání jak formou ústní, tak formou písemnou, či cestou běžného e-mailu.

Je pravděpodobné, že rozšíření možnosti pro užití elektronických opisů i na ty subjekty, které držiteli uznávaného elektronického podpisu nejsou, bude znamenat zvýšení počtu žádostí o úředně ověřený elektronický opis z obchodního rejstříku. Je otázkou, zda tato skutečnost nepřinese problémy rejstříkovým soudům a nebude znamenat jejich neúměrné zatížení a tím i prodlevy při vydávání těchto opisů.

Novela obchodního zákoníku provedená zákonem č. 269/2007 Sb. s účinností od 1. ledna 2008 výslovně v ustanovení § 28a obch. zák. zakotvila, že z obchodního rejstříku se vydávají ověřené výstupy z informačního systému veřejné správy podle zvláštního právního předpisu. Tímto zvláštním právním předpisem je zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů. V souladu s ustanovením § 9 tohoto zákona může žadatel na kontaktních místech veřejné správy¹⁹ získat ověřený výpis z informačního systému, jehož je obchodní rejstřík součástí. Ověřeným výpisem se rozumí listina, která vznikla úplným převodem výstupu z informačního systému veřejné správy z elektronické do listinné podoby. Takový výpis je veřejnou listinou.

Ve vztahu k soudům však stále není spolehlivě vyřešena otázka soudního poplatku za elektronický opis z obchodního rejstříku. Zákon č. 365/2000 Sb. ukládá povinnost postupovat podle zákona o správních poplatcích (zák. č. 634/2004 Sb.), soudy však mají speciální právní úpravu provedenou zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Ta ovšem o poplatcích za elektronický opis z obchodního rejstříku mlčí. Bude proto možné postupovat buď tak, jako by šlo o výpis v listinné podobě (70 Kč za každou stranu), anebo vyložit § 28a tak, že jde o speciální právní úpravu (jde o odkazující právní normu na jiný právní předpis), která neumožňuje použití zákona o soudních poplatcích (zák. č. 549/1991 Sb.), nýbrž musí být použit

---

¹⁸ Dle § 11 odst. 1 zákona č. 227/2000 Sb. je uznávaným elektronickým podpisem zaručený elektronický podpis ve smyslu § 2 písm. b) tohoto zákona.

¹⁹ Kontaktním místem veřejné správy (Český podací ověřovací informační národní terminál – Czech POINT) jsou např. notáři, krajské úřady, matriční úřady, některé obecní úřady, držitelé poštovní licence apod. – blíže viz. www.czechpoint.cz

zákon č. 365/2000 Sb., který odkazuje na zákon o správních poplatcích (634/2004 Sb.), který však tuto otázku neřeší.²⁰

Dalším projevem principu formální publicity je povinnost rejstříkového soudu zveřejnit zápis do obchodního rejstříku, jeho změnu či výmaz, jakož i uložení listiny do sbírky listin bez zbytečného odkladu po zápisu. Rozsah a způsob zveřejnění upravuje nařízení vlády č. 503/2000 Sb., o Obchodním věstníku. V souladu s tímto nařízením se stanovené údaje zveřejňují v Obchodním věstníku, jehož vydávání zabezpečuje Ministerstvo vnitra prostřednictvím portálu veřejné správy.²¹

1.5.2 Princip materiální publicity

Princip formální publicity je též nazýván principem veřejné důvěry.

Dle ustanovení § 29 odst. 2 obch. zák. jsou skutečnosti zapsané do obchodního rejstříku účinné vůči každému ode dne jejich zveřejnění, ledaže zapsaná osoba prokáže, že třetí osobě bylo provedení zápisu známo dříve (pozitivní stránka materiálního principu publicity). V této souvislosti je třeba důsledně rozlišovat okamžik provedení zápisu a okamžik jeho zveřejnění. Jak bylo výše uvedeno, zápisy se zveřejňují publikací v obchodním věstníku. Zásadně až touto publikací nabývají zapsané skutečnosti účinnosti. Před touto publikací nabývají zapsané skutečnosti účinnosti vůči třetí osobě pouze tehdy, unese-li zapsaná osoba důkazní břemeno a prokáže, že této třetí osobě bylo provedení zápisu známo již dříve. S tím souvisí pravidlo uvedené v ustanovení § 29 odst. 3 obch. zák., dle kterého údaje a obsah listin, jejichž zveřejnění zákon ukládá, může zapsaná osoba namítat vůči třetím osobám až od okamžiku jejich *zveřejnění*, ledaže by prokázala, že třetí osobě byly známy dříve. Důkazní břemeno zde opět spočívá na osobě, již se zápis týká. Z uvedené zásady je stanovena výjimka tak, že tyto údaje a obsah listin však není možno namítat vůči třetím osobám do šestnáctého dne po zveřejnění, jestliže třetí osoby prokážou, že o nich nemohly vědět.

Negativní stránka principu materiální publicity spočívá na zásadě, že proti tomu, kdo jedná v důvěře v zápis v obchodním rejstříku, nemůže ten, jehož se takový zápis týká namítat, že tento zápis neodpovídá skutečnosti (§ 29 odst. 1 o.s.ř.). Podstatným znakem materiální publicity je právě ona *důvěra*. Důvěra v pravdivost a správnost zápisu nepřichází v úvahu tam, kde jednající osoba o nepravdivosti nebo

---

²⁰ Hampel, P. Obchodní rejstřík ve světle novel obchodního zákoníku. Právní fórum, 2008, č. 3., s. 114

²¹ www.portal.gov.cz

nesprávnosti zápisu věděla, tedy znala skutečný stav. Důvěra třetí osoby se presumuje, je tedy na zapsané osobě, aby její nedostatek u třetí osoby tvrdila a prokázala.

V praxi může též ojediněle docházet k případům, kdy vznikne nesoulad mezi zapsanými a zveřejněnými údaji nebo mezi uloženými a zveřejněnými listinami. Pokud k takovému nesouladu skutečně dojde, není možné dovolat se vůči třetím osobám zveřejněného znění. Třetí osoba se však zveřejněného znění může dovolat tehdy, pokud zapsaná osoba neprokáže, že této třetí osobě byly zapsané údaje nebo obsah uložených listin známy (§ 29 odst. 4 o.s.ř.). Třetí osoby se mohou vždy dovolat nezveřejněných údajů a obsahu listin, neodnímá-li jim skutečnost nezveřejnění účinnost (§ 29 odst. 5 o.s.ř.).²²

---

²² Příkladem může být smlouva o nájmu podniku, která dle ustanovení § 488b odst. 4 obch. zák. nemůže nabýt účinnosti přede dnem zveřejnění.

Kapitola 2. Zápisy v obchodním rejstříku

2.1 Osoby zapisované do OR

Obchodní zákoník rozlišuje mezi právnickými a fyzickým osobami povinně zapisovanými do obchodního rejstříku a osobami, které jsou do obchodního rejstříku zapsány na základě jejich dobrovolného rozhodnutí.

Povinně se do obchodního rejstříku zapisují tyto osoby:

a) obchodní společnosti a družstva

Do obchodního rejstříku se zapisují obchodní společnosti všech forem (tj. veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti i evropské společnosti a evropská hospodářská zájmová sdružení se sídlem v ČR). Pro obchodní společnosti je zápis v obchodním rejstříku podmínkou jejich vzniku.

b) zahraniční osoby podle § 21 odst. 4 obch. zák.

Jedná se o zahraniční fyzické osoby podnikající na území České republiky, s výjimkou osob uvedených v ustanovení § 21 odst. 5 obchodního zákoníku.

c) Fyzická osoba – podnikatel

Fyzická osoba - podnikatel se do obchodního rejstříku zapíše tehdy, jestliže výše jeho výnosů nebo příjmů snížených o daň z přidané hodnoty, je-li součástí výnosů nebo příjmů, dosáhla nebo přesáhla za dvě po sobě bezprostředně následující účetní období v průměru částku sto dvacet milionů Kč.

d) Další osoby, stanoví-li povinnost jejich zápisu zvláštní právní předpis.²³

Do obchodního rejstříků může být dále zapsána fyzická osoba, která je podnikatelem a má bydliště v České republice a osoba podle § 21 odst. 5 obch. zák., která podniká na území České republiky, pokud o to požádá.²⁴

---

²³ Jedná se např. o státní podniky, burzu cenných papírů, komoditní burzy, Pozemkový fond apod.

²⁴ § 34 odst. 1 písm. c) obch. zák.

Je možno doplnit, že fyzická osoba – podnikatel se musí nechat zapsat do obchodního rejstříku také v případě, že chce zřídit prokuru nebo v případě, že hodlá zřídit odštěpný závod. Nejedná se o právní povinnost, ale předpokladem účinnosti prokury je její zápis do obchodního rejstříku a stejně tak je nutno zapsat i odštěpný závod. Znamená to ovšem také, že právnická osoba nezapisovaná do obchodního rejstříku i kdyby byla podnikatelem, prokuru nemůže udělit a nemůže zřídit odštěpný závod, protože náš kodex nezná fakultativní zápis právnických osob.²⁵

2.2 Údaje zapisované do obchodního rejstříku

Do obchodního rejstříku je možné zapsat pouze ty údaje, o nichž to stanoví zákon. Zapisovaná osoba se tak nemůže domáhat, aby rejstříkový soud do rejstříku zapsal ty údaje, kterým zákon povinnost nebo možnost zápisu výslovně nestanoví. Tento výklad potvrdil i Nejvyšší soud ČR rozhodnutím ze dne 12.10.2006 pod sp. zn. 29 Odo 824/2006. Nejvyšší soud při vynesení citovaného rozhodnutí argumentoval tak, že aby obchodní rejstřík mohl plnit svou funkci při ochraně třetích osob, musí být přehledný. Nemá-li tuto vlastnost ztratit, nelze do něj zapisovat jakoukoli skutečnost, o jejíž zápis někdo požádá. S ohledem na tuto zásadu zákon omezil rozsah zapisovaných údajů jejich taxativním výčtem. Dle vyjádření Nejvyššího soudu sice lze polemizovat s tím, zda je zákonodárcem zvolený okruh zapisovaných skutečností úplný, to však nic nemění na faktu, že jde o okruh, který nelze svévolně rozšiřovat. *Zbývá doplnit, že povinnost, resp. přípustnost zápisu určité skutečnosti do obchodního rejstříku nemusí plynout jen z tuzemských právních předpisů. Stále častějším zdrojem takové možnosti jsou přímo aplikovatelné normy komunitárního práva (viz např. nařízení o nadnárodních formách společností). Jak ale Nejvyšší soud nepřímou naznačil, zákonodárce by ve světle tímto potvrzeného axiomu o uzavřenosti výčtu skutečností zapisovaných do obchodního rejstříku měl pečlivěji zvažovat, nakolik je stávající výčet kompletní a zda by tu a tam nezasloužil dílčí korekce.²⁶*

Výčet údajů, které se u jednotlivých zapisovaných osob do rejstříku zapisují, stanovuje zejména obchodní zákoník, a to jednak jako údaje všeobecné, tedy ty, které se zapisují u všech zapisovaných osob (pokud z právního předpisu nebo z povahy věci nevyplývá, že konkrétní zápis u takovéto osoby není možný), a dále tzv. údaje speciální, které se zapisují jen u určitých forem právnických osob.

²⁵ Pelikánová, I. Obchodní právo. I. díl, Praha: ASPI, a.s., 2005, s. 430

²⁶ Čech, P. Nejvyšší soud ČR potvrdil omezenost legálního výčtu údajů zapisovaných do obchodního rejstříku. Právní rozhledy, 2007, č. 3, s. II

Dle ustanovení § 35 obch. zák. se u všech typů zapisovaných osob do rejstříku zapíše tyto údaje:

- a) firma, tj. název, pod kterým je podnikatel zapsán v obchodním rejstříku
- b) u právnických osob jejich sídlo a u fyzických osob bydliště a místo jejich podnikání, liší-li se od bydliště
- c) předmět podnikání, popřípadě činnosti
- d) u fyzické osoby rodné číslo nebo datum jejího narození, nebylo-li jí rodné číslo přiděleno
- e) právní forma právnické osoby
- f) identifikační číslo, tj. číselný kód, pod kterým je každý podnikatel jako hospodářský subjekt identifikován. Identifikační číslo přiděluje rejstříkový soud, jestliže se podnikatel zapisuje do obchodního rejstříku. Fyzickým osobám, které provozují živnost, přiděluje identifikační číslo živnostenský úřad. Fyzickým osobám, které provozují podnikatelskou činnost podle jiného než živnostenského zákona, přiděluje identifikační číslo Český statistický úřad.
- g) jméno a bydliště nebo firma a sídlo osoby, která je statutárním orgánem právnické osoby nebo jeho členem, s uvedením způsobu, jak jménem právnické osoby jedná a den vzniku a zániku její funkce; je-li statutárním orgánem nebo jeho členem právnická osoba, též jméno a bydliště osob, které jsou jejím statutárním orgánem nebo jeho členem
- h) jméno a bydliště prokuristy, jakož i způsob, jakým jedná – předpokladem samozřejmě je, že byla prokura udělena
- i) další skutečnosti, o kterých to stanoví právní předpis (ať už obchodní zákoník nebo jiný právní předpis).

Výčet dalších, tzv. speciálních údajů, které se do rejstříku zapisují, je obsažen zejména v ustanoveních § 36, § 38, § 38a - §38h obch. zák.

2.3 Povaha zápisů do obchodního rejstříku

Zápisy jednotlivých údajů do obchodního rejstříku je možno dle účinků zápisu členit na dvě skupiny – jsou to tzv. zápisy konstitutivní a zápisy deklaratorní. Dle

ustálené judikatury nejvyššího soudu²⁷ mají konstitutivní povahu ty zápisy, o kterých to výslovně stanoví právní norma. Všechny ostatní zápisy mají deklaratorní charakter.

a) Konstitutivní zápisy do obchodního rejstříku

Konstitutivní zápisy jsou ty zápisy, kdy k právním účinkům zapisované skutečnosti dochází až dnem zápisu do obchodního rejstříku. Konstitutivní účinek zápisu nelze však zaměňovat s účinky publicity zápisu, neboť tyto účinky má každý zápis bez ohledu na to, zda má konstitutivní či deklaratorní charakter. Teprve provedením konstitutivních zápisů dochází ke vzniku, změně nebo zániku práv a povinností. U konstitutivních zápisů tak dochází k jakési dvoufázovosti, kdy nejprve musí dojít k určité právní skutečnosti, která provedení zápisu odůvodňuje, avšak k tomu, aby daná skutečnost nabyla právních účinků, je nutná druhá fáze, kterou je samotné provedení zápisu v obchodním rejstříku. Z tohoto důvodu je nutno rozlišovat mezi založením a vznikem obchodních společností, kdy právní skutečností odůvodňující vznik společnosti je její založení, avšak společnost vzniká teprve jejím zápisem do obchodního rejstříku, neboť prvozápis obchodní společnosti je svou povahou konstitutivní (§ 62 obch. zák.).

Dalšími konstitutivními zápisy jsou například:

- výmaz právnické osoby z rejstříku
- zápis obchodní firmy
- zápis prokury
- zápis odštěpného závodu či jiné organizační složky
- zápis vedoucího odštěpného závodu či jiné organizační složky
- zápis zástavního práva k obchodnímu podílu
- zápis změny výše základního kapitálu
- zápis přeměn společností
- zápisy související s akciemi (štěpení, spojování, změna formy či druhu, omezení jejich převoditelnosti apod.)

b) Deklaratorní zápisy do obchodního rejstříku

Jak již bylo výše uvedeno, pokud právní norma výslovně nestanoví, že určitý zápis má konstitutivní povahu, má tento zápis povahu deklaratorní. Deklaratorními

---

²⁷ Např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 7.2.2001 vydaný pod sp. zn. 29 Cdo 113/2000.

zápisy se pouze sděluje a autoritativně stvrzuje, že určitá skutečnost nastala, a to aniž by její účinnost byla vázána na provedení zápisu. Právní účinky takto zapisované skutečnosti tedy nastávají nezávisle na provedení zápisu do obchodního rejstříku (ex tunc), neboť zápis již pouze deklaruje tuto skutečnost navenek s účinky publicity rejstříkového zápisu.²⁸

Příkladem deklaratorních zápisů jsou například:

- zápis změny v osobách společníků
- zápis změny sídla právnické osoby
- zápis změny v osobách statutárních orgánů společností
- zápis vstupu obchodní společnosti do likvidace apod.

---

²⁸ K publicitě rejstříkového zápisu viz. kapitola 1.5 této práce.

Kapitola 3. Řízení ve věcech obchodního rejstříku – povaha a charakteristika

Až do doby nabytí účinnosti novely provedené zákonem č. 216/2005 Sb., bylo řízení ve věcech obchodního rejstříku jednomyslně řazeno mezi řízení označovaná právní teorií jako řízení nesporná. *Základní účel nesporného řízení je v tom, že v něm nejde o ochranu soukromých práv již porušených (jak je tomu v řízení sporném), ale o zajištění bezpečného nabytí soukromých oprávnění a o jejich preventivní ochranu do budoucna.*²⁹ Funkce nesporného řízení je tedy preventivní. Jako další charakteristické znaky nesporného řízení je nutno uvést možnost jeho zahájení jak na návrh, tak i bez návrhu, specifický okruh účastníků řízení, zásada písemnosti, neveřejnosti a zásada vyhledávací.³⁰

S účinností od 1. července 2005 došlo novelizací provedenou zákonem č. 216/2005 Sb. ke změně, kterou se rejstříkové řízení podstatně odchýlilo od typického nesporného řízení zavedením tzv. registračního principu. Před účinností novely byl soud ze zákona povinen vést dokazování z moci úřední a sám prokazovat existenci skutečností navrhovaných k zápisu, což je postup pro nesporné řízení typický. Zavedením registračního principu však byly soudy této povinnosti zbaveny.³¹

I přes změny provedené výše uvedenou novelizací však zůstává řízení ve věcech obchodního rejstříku specifickým soudním řízením obsahujícím převážně prvky nesporného řízení. Specifičnost rejstříkového řízení potvrzuje i nález Ústavního soudu ČR ze dne 19. 2. 2002, sp. zn. I. ÚS 663/01, který výslovně uvádí: „*Při rozhodování ve věcech obchodního rejstříku soud posuzuje zpravidla toliko formální podmínky návrhu, stanovené právními předpisy (§ 200d odst. 1 o.s.ř.) a pokud tyto podmínky splněny jsou, je povinen zápis provést. Postup soudu se proto v tomto typu řízení značně odlišuje od jiných typů řízení, v nichž má obecný soud dán podstatně větší prostor pro vlastní uvážení a kde posuzuje často velmi obtížné skutkové i právní okolnosti konkrétní věci.*“

---

²⁹ Štenglová, I. Obchodní rejstřík po novele. Praha : ASPI a.s., 2005

³⁰ K dalším specifickým znakům nesporného řízení viz. např. Winterová, A. a kolektiv: Civilní právo procesní. 3. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2004, s. 383-395

³¹ K registračnímu principu blíže viz. kapitola 1.2 této práce.

Kapitola 4. Rejstříkové soudy

Řízení ve věcech obchodního rejstříku je dle českého právního řádu plně svěřeno do pravomoci nezávislých soudů, a to i přes v minulosti se objevující názory, že by obchodní rejstřík mohly vést soukromé subjekty.³²

Ačkoli existuje v České republice čtyřstupňová soustava obecných soudů,³³ uplatní se ve věcech obchodního rejstříku pouze soustava třístupňová, tvořená krajskými soudy, vrchními soudy a Nejvyšším soudem České republiky.

4.1 Příslušnost soudů

Příslušností soudu se rozumí vymezení okruhu působnosti v rámci soudní soustavy, tj. mezi soudy navzájem. Rozlišujeme příslušnost věcnou, funkční a místní.

4.1.1 Věcná příslušnost

Věcná příslušnost vymezuje rozsah působnosti mezi jednotlivými články soustavy soudů, čímž určuje, který druh soudu rozhoduje v dané věci jako soud prvního stupně.

Dle ustanovení § 9 odst. 3 písm. a) o.s.ř. rozhodují ve věcech obchodního rejstříku jako soudy prvního stupně vždy krajské soudy (pro obvod Městského soudu v Praze a Krajského soudu v Praze je příslušný Městský soud v Praze). Krajské soudy rovněž mají za úkol vést obchodní rejstřík jako registr subjektů, jejichž sídlo nebo místo podnikání se nachází na území příslušného kraje. Krajské soudy mající povinnost vést obchodní rejstřík se označují jako „rejstříkové soudy“.

Dle ustanovení § 104 a) odst. 1 o.s.ř. je soud povinen zkoumat svou věcnou příslušnost kdykoliv za řízení, ovšem pouze s ohledem na skutečnosti, které existovaly v době zahájení řízení a nepřihlíží tak k případným změnám skutečností nastalých během řízení.

---

³² Srov. **Pelikánová, I.** Nebojme se registrátorů. Právní zpravodaj. 2001. č.11

³³ Soustavu obecných soudů v České republice tvoří okresní soudy, krajské soudy, vrchní soudy a Nejvyšší soud České republiky.

4.1.2 Funkční příslušnost

Funkční příslušnost určuje dělení působnosti mezi soudy různých článků soudní soustavy při projednání jedné a téže věci. Jinak řečeno určuje, který soud rozhoduje o opravných prostředcích, ať už řádných, nebo mimořádných.³⁴

Ve druhém stupni, tedy ve věcech odvolání proti rozhodnutím krajských soudů jako soudů prvního stupně, rozhodují dle ustanovení § 10a odst. 2 o.s.ř. vrchní soudy. Nejvyšší soud ČR rozhoduje o dovoláních proti rozhodnutím vrchních soudů jako soudů odvolacích.

4.1.3 Místní příslušnost

Místní příslušnost vymezuje rozsah působnosti mezi soudy téhož stupně soudní soustavy a určuje tak, který soud prvního stupně má z teritoriálního hlediska konkrétní věc projednat a rozhodnout.

Dle ustanovení § 200a odst. 1) o.s.ř. je k řízení ve věcech obchodního rejstříku místně příslušný rejstříkový soud, v jehož obvodu je obecný soud fyzické nebo právnické osoby, jíž se zápis v rejstříku týká. Jde-li o zahraniční osobu, je k řízení příslušný soud, v jehož obvodu je umístěn její podnik, nebo organizační složka. Uvedené ustanovení o.s.ř. tak při stanovení místní příslušnosti soudu ve věcech obchodního rejstříku používá odkaz na obecnou místní příslušnost, dle které je obecným soudem fyzické osoby, která je podnikatelem, ve věcech obchodních vztahů okresní soud, v jehož obvodu má místo podnikání (nemá-li jej, tak bydliště, popř. místo, kde se zdržuje) a obecným soudem právnické osoby je okresní soud, v jehož obvodu má tato osoba sídlo (§ 85 odst. 2 a odst. 3 o.s.ř.). Sídlem organizační složky podniku se rozumí adresa jejího umístění.³⁵

Ustanovení o místní příslušnosti uvedená v o.s.ř. jsou v jednotlivých případech doplněna ustanoveními obchodního zákoníku. Příkladem je situace, kdy je odštěpný závod nebo jiná organizační složka podniku umístěna v obvodu jiného rejstříkového soudu, než je podnikatel dle svého sídla, popřípadě bydliště nebo místa podnikání, liší-li se od bydliště, zapsán. V tomto případě se dle ustanovení § 38f, odst. 3 obch. zák. takový odštěpný závod nebo organizační složka podniku zapíše také do obchodního rejstříku vedeného soudem, v jehož obvodu je umístěna.

³⁴ Winterová, A. a kolektiv: Civilní právo procesní. 3. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2004, s. 121

³⁵ Ustanovení § 2 odst. 3 obchodního zákoníku.

Rejstříkový soud, v jehož obvodu je obecný soud fyzické nebo právnické osoby, jíž se zápis v rejstříku týká, je dle ustanovení § 200a odst. 2 o.s.ř. též příslušný k řízení o jiném zápisu, stanoví-li zvláštní předpisy, že o těchto zápisech musí být rozhodnuto společně. Příkladem může být zápis přeměn obchodních společností fúzí nebo rozdělením, kdy dle § 38d odst. 1 obchodního zákoníku musí návrh na tento zápis podat všechny zúčastněné společnosti společně a z *povahy věci vyplývá, že o návrhu také musí být společně rozhodnuto*³⁶. Jestliže mají zanikající i nástupnické právnické osoby sídla v obvodech různých rejstříkových soudů, podává se návrh u kteréhokoliv z nich (§ 38e odst. 1 obchodního zákoníku). O návrhu rozhodne rejstříkový soud jediným rozhodnutím o všech zapisovaných údajích k témuž dni.

V praxi často dochází ke změnám okolností rozhodných pro určení místní příslušnosti rejstříkových soudů. K tomu dojde zejména při zápisu změny sídla u právnické osoby a změny místa podnikání nebo bydliště u fyzické osoby do obchodního rejstříku. Pokud takový případ nastane, přenese dříve příslušný soud usnesením svou příslušnost na soud nově příslušný. Nesouhlasí-li tento soud s přenesením působnosti, rozhodne jeho nadřízený soud. Po právní moci usnesení o přenesení místní příslušnosti se příslušné zápisy převedou do obchodního rejstříku nově příslušného soudu (200a odst. 3 o.s.ř.).

Svou místní příslušnost zkoumá rejstříkový soud před tím, než začne jednat o věci samé. V případě, že soud rozhoduje ve věci samé bez jednání, zkoumá svou místní příslušnost jen před vydáním rozhodnutí. Později soud místní příslušnost zkoumá jen tehdy, namítl-li místní nepříslušnost účastník řízení a námitka byla učiněna při prvním úkonu, který účastníku přísluší. Také pro určení místní příslušnosti jsou až do skončení řízení podstatné okolnosti, které existovaly v době zahájení řízení.

4.2 Rozhodující osoby

Částí třetí tzv. *rejstříkové novely* č. 216/2005 Sb., došlo ke změně zákona č. 189/1994 Sb. o vyšších soudních úřednících a činnosti týkající se zápisů do obchodního rejstříku v prvním stupni tím byly s účinností od 1.12.2006 přeneseny ze soudců na vyšší soudní úředníky. *Novela zákona o vyšších soudních úřednících zohledňuje skutečnost, že v případě zápisů do obchodního rejstříku se spíše než o*

---

³⁶ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 957

*klasickou správní agendu jedná o činnost rázu veskrze administrativního, kterou není třeba zaměstnávat již tak přetížené soudce.*³⁷

Ačkoli zákon č. 121/2008 Sb. o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství s účinností od 1. 7. 2008 zrušil zákon č. 189/1994 Sb., stejně jako byla zrušena třetí část rejstříkové novely č. 216/2005, na přenesení agendy obchodního rejstříku ze soudců na vyšší soudní úředníky se ničeho nezměnilo. I v současnosti je tak vyšší soudní úředník oprávněn činit ve věcech obchodního rejstříku všechny úkony, včetně provádění zápisů do rejstříku, není-li třeba nařizovat jednání (§ 10 odst. 2 zák. č. 121/2008 Sb.). V souladu s ustanovením § 8 zák. č. 121/2008 Sb. odejme předseda senátu věc vyššímu soudnímu úředníkovi a vyřídí ji ve vlastní působnosti, jedná-li se o věc právně a skutkově složitou. V řízení ve věcech obchodního rejstříku však předseda senátu věc takto odejme jen tehdy, má-li být rozhodnuto o zápisu.

---

³⁷ **Holeček, J.** Revoluce v zápisech do obchodního rejstříku na obzoru. Právní rádce, 2005, č. 6, s. 27.

Kapitola 5. Řízení před rejstříkovými soudy v prvním stupni

5.1 Podmínky řízení

Aby mohlo soudní řízení vůbec probíhat a aby ve věci bylo přípustné vydání meritorního rozhodnutí, je nutné, aby byly nejprve splněny zákonné podmínky řízení. Podmínky řízení stanoví občanský soudní řád jako obecné předpoklady pro průběh veškerého soudního řízení.

Mezi obecné podmínky řízení je nutno řadit následující:

- a) procesní podmínky na straně soudu – tj. pravomoc soudu a jeho příslušnost věcná, místní a funkční³⁸
- b) procesní podmínky na straně účastníků - tj. způsobilost být účastníkem řízení (§ 19 o.s.ř.), procesní způsobilost (§20 odst. 1 o.s.ř.), způsobilost být zástupcem a oprávnění k zastupování (§ 22 až 29 o.s.ř.)
- c) absence překážky litispendence – tj. podmínka, že projednání a rozhodnutí věci nebrání překážka již probíhajícího řízení v téže věci (§ 83 o.s.ř.)
- d) absence překážky res iudicata – tj. podmínka, že o věci nebylo pravomocně rozhodnuto (§ 159a odst. 5 o.s.ř.). Věcným rozhodnutím v rejstříkovém řízení ovšem není zastavení řízení a odmítnutí návrhu, usnesení o odmítnutí návrhu je pouze rozhodnutím procesním. Pro překážku res iudicata by soud rovněž zastavil řízení o návrhu na zápis skutečnosti, která je v obchodním rejstříku již zapsána. *Pro překážku věci rozhodnuté však nemůže být zastaveno řízení o novém návrhu, v němž je žádán totožný zápis, ale na základě jiných skutečností doložených jinými listinami.*³⁹
- e) náležité zahájení řízení – k možným způsobům zahájení řízení viz kapitola 5.3 této práce

Skutečnost, zda jsou splněny podmínky řízení, má povinnost zjišťovat z úřední povinnosti soud. Splnění podmínek řízení zjišťuje soud zpravidla hned po zahájení řízení a dále pak po celou dobu přihlíží k tomu, zda nedošlo ke změně.

---

³⁸ K pravomoci a příslušnosti soudu v rejstříkovém řízení viz výše.

³⁹ Vacková, M., Reichlová, N., Broučková, L. Obchodní rejstřík. Praha: ASPI, a.s, 2008, s. 74

Pokud soud kdykoli v řízení zjistí, že podmínky řízení nejsou splněny, není oprávněn vydat meritorní rozhodnutí. Pokud se jedná o takový nedostatek podmínek řízení, který je možné odstranit, učiní k tomu soud vhodná opatření a lze přitom pokračovat v řízení. Jestliže se však tento nedostatek odstranit nezdaří, nebo jde o vadu neodstranitelnou, soud řízení zastaví. Zastavení rejstříkového řízení však nebrání novému zahájení řízení v téže věci.

5.2 Účastníci řízení

Okruh účastníků rejstříkového řízení byl podstatně zúžen rejstříkovou novelou č. 216/2005 Sb. Ode dne 1.7.2005 jsou tak dle § 200c odst. 1 o.s.ř. účastníky řízení pouze osoba, která podala návrh, k němuž je oprávněna podle zvláštního právního předpisu⁴⁰ a podnikatel. Pro řízení ve věcech obchodního rejstříku se tak neuplatní obecné pravidlo pro řízení zahájená bez návrhu, kdy jsou účastníky také ti, o jejichž právech a povinnostech má být v řízení jednáno. V řízení zahájených ex offio je tak účastníkem řízení pouze podnikatel.

Slovní spojení „osoba, která podala návrh, k němuž je oprávněna podle zvláštního předpisu“, je poněkud matoucí. Obecně totiž platí pravidlo, že navrhovatelem (a tedy i účastníkem řízení) je každý, kdo podal návrh (byť by k jeho podání nebyl aktivně legitimován) a i s osobou, která takto není aktivně legitimována, musí soud zacházet jako s účastníkem řízení a tato osoba má právo podat proti rozhodnutí, kterým soud odmítl její návrh jako podaný někým, kdo nebyl jeho podání oprávněn, odvolání. Pokud by tedy mělo být ustanovení § 200c odst. 1 o.s.ř. skutečně vykládáno tak, že neoprávněný navrhovatel není účastníkem řízení, znamenalo by to, že nemůže podat odvolání proti usnesení, kterým soud jeho návrh odmítne. Takový závěr by ovšem znamenal, že pokud by soud nesprávně posoudil aktivní legitimaci navrhovatele, neměl by navrhovatel možnost se proti jeho rozhodnutí bránit – to by však bylo v rozporu s článkem 36 Listiny základních práv a svobod, podle kterého se může každý domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu.⁴¹

Dle ustanovení § 35 odst. 1 písm. i) o.s.ř. může do již zahájeného řízení ve věcech obchodního rejstříku vstoupit státní zastupitelství. Pokud se tak stane, je státní zastupitelství v tomto řízení oprávněno ke všem úkonům, ke kterým je oprávněn účastník řízení, pokud nejde o úkony, které může vykonat jen účastník

⁴⁰ okruh osob oprávněných k podání návrhu je uveden v kapitole 5.3.1 této práce

⁴¹ Štenglová, I. Obchodní rejstřík po novele. Praha: ASPI, 2005, s. 170.

právního vztahu. Státní zastupitelství však nemůže podat návrh na zahájení rejstříkového řízení.

5.3 Zahájení řízení

Řízení ve věcech obchodního rejstříku je možné zahájit dvěma způsoby. Prvním, v praxi častějším způsobem, je zahájení řízení na návrh věcně legitimovaných osob. Jako druhý způsob připouští § 200b odst. 1 o.s.ř. zahájení řízení i bez návrhu, ovšem to pouze za účelem dosažení shody mezi zápisem v obchodním rejstříku a skutečným stavem.

5.3.1 Řízení zahájená na návrh

Návrhem na zápis se rozumí návrh na zápis, změnu zápisu anebo výmaz zápisu v obchodním rejstříku (§ 31 odst. 1 obchodního zákoníku). Řízení je zahájeno dnem, kdy návrh dojde soudu (§ 82 odst. 1 o.s.ř.).

A) Osoby oprávněné podat návrh na zápis

Rejstříková novela č. 216/2005 Sb. změnila s účinností od 1.7.2005 § 31 odst. 1 obchodního zákoníku tak, že návrh na zápis, změnu nebo výmaz zápisu v obchodním rejstříku mohla podat pouze osoba uvedená v § 34 obchodního zákoníku – tj. podnikatel. Touto změnou vznikly pochybnosti, kdo podává první návrh na zápis veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti a družstva do obchodního rejstříku. Rejstříkové soudy tuto mezeru v zákoně musely řešit cestou logického a systematického výkladu.⁴² Citovanou nedokonalost odstranila novela provedená zákonem č. 79/2006 tak, že okruh osob oprávněných podat návrh na zápis, změnu nebo výmaz v obchodním rejstříku rozšířila o osoby, o kterých tak stanoví zákon (§ 31 odst. 1 obchodního zákoníku).

Dle současné právní úpravy tak návrh na zápis mohou podat následující osoby:

- I. osoby uvedené v § 34 odst. 1 obchodního zákoníku, tj.:
  - a) obchodní společnosti a družstva

---

⁴² Soudy uvedenou nedokonalost řešily tak, že ustanovení § 78 odst. 2, § 96, § 112 odst. 1, § 175 odst. 2 a § 225 odst. 2 obchodního zákoníku vykládaly jako lex specialis ve vztahu k ustanovení § 31 odst. 1 obchodního zákoníku.

- b) zahraniční osoby podle § 21 odst. 4 obch. zák.
- c) fyzické osoby, které jsou podnikateli a jsou občany České republiky nebo některého z členských států Evropské unie nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor, pokud o zápis požádají; to platí obdobně pro fyzické osoby, které jsou podnikateli a mají v některém z uvedených států trvalý pobyt
- d) fyzické osoby, které jsou podnikatelem, jestliže výše jejich výnosů nebo příjmů snížených o DPH, je-li součástí výnosů nebo příjmů, dosáhla nebo přesáhla za dvě po sobě bezprostředně následující účetní období v průměru částku sto dvacet milionů Kč,
- e) další osoby, stanoví-li povinnost jejich zápisu zvláštní právní předpis

II. osoby, o kterých tak stanoví zákon, tj.:

- a) *osoba určená obchodním zákoníkem či jiným zákonem v souvislosti se vznikem obchodní společnosti, družstva nebo jiné právnické osoby, která vzniká zápisem do obchodního rejstříku; jde např. o všechny společníky založené veřejné obchodní společnosti (§ 78 odst. 2 obch. zák.) nebo komanditní společnosti (§ 96 obch. zák.), první jednatele založené společnosti s ručením omezeným (§ 112 odst. 1 obch. zák.), představenstvo založené akciové společnosti (§ 175 odst. 2 obch. zák.) nebo představenstvo založeného družstva (§ 225 odst. 2 obch. zák.)*
- b) *osoba určená zákonem v situaci, kdy právnická osoba sice existuje, ale je ve stavu, kdy z její strany nelze předpokládat podání návrhu na zápis; např. návrhy na zápisy týkající se nucené správy banky podává Česká národní banka (§ 31 odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách ve znění pozdějších předpisů)*
- c) *osoby, které se podle zvláštního právního předpisu zapisují do rejstříku v rámci zápisu podnikatele, a to v řízení podle § 200db odst. 5 o.s.ř.*

d) z obchodního rejstříku vymazávané osoby zapisované do něj podle zvláštního právního předpisu v rámci zápisu podnikatele, a to v řízení podle § 200db odst. 6 o.s.ř.⁴³

(Pozn.: o řízení podle § 200db odst. 5 a odst. 6 je pojednáno v kapitole 6.4 a 6.5 této práce)

III. osoba uvedená v § 31 odst. 2 obch. zák., tj. osoba, která na podání návrhu doloží právní zájem a k návrhu přiloží předepsané listiny, jestliže osoba uvedená v odstavci I. a II. nesplní svou povinnost podat návrh na zápis do patnácti dnů ode dne, kdy jí tato povinnost vznikla.

➤ Ne každý navrhovatelem tvrzený právní zájem však před rejstříkovým soudem obstojí jako důvod pro zápis do obchodního rejstříku. Vzhledem k vágní zákonné formulaci bude vždy záležet na rozhodnutí soudu, zda navrhovatelem uvedené důvody posoudí jako důvody, pro které je nezbytné provést zápis do obchodního rejstříku. Jako příklad si dovoluji citovat rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31.10.2006, sp. zn. 8 Cmo 353/2006 : „*K prokázání právního zájmu na podání návrhu navrhovatel tvrdil, že tento zájem je opřen o zájem navrhovatele jako společníka společnosti na tom, aby jednatelem společnosti nebyla osoba, která porušuje zájmy společnosti. Navrhovaná změna se navrhovatele, konkrétně jeho postavení jako společníka, dotkne zprostředkovaně tím, že se vytvoří možnost pro volbu nového jednatele, který nebude porušovat zájmy společnosti. Odvolací soud dospěl k závěru, že tato tvrzení jako důvody právního zájmu navrhovatele k podání návrhu na změnu v zápisu v obchodním rejstříku nemohou obstát.*“

V případě, že je návrh podán osobou, která není k podání návrhu oprávněna, soud usnesením tento návrh odmítne (§ 200d odst. 1 písm. b) o.s.ř.).

---

⁴³ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 962

B) Osoby povinné podat návrh na zápis

Okruh osob povinných podat návrh na zápis do obchodního rejstříku je užší, než okruh osob k podání návrhu oprávněných. Povinnou osobou je podnikatel zapsaný do obchodního rejstříku, zahraniční osoba dle § 21 odst. 4 obch. zák. a fyzická osoba, které vznikne povinnost zápisu do obchodního rejstříku na základě ustanovení § 34 odst. 2 obch. zák.

Návrh na zápis zapisovaných údajů musí být povinnou osobou podán bez zbytečného odkladu po vzniku rozhodné skutečnosti (§ 32 odst. 2 obch. zák.). Použitý termín „bez zbytečného odkladu“ je neurčitý a dle mého názoru neprospívá principu právní jistoty.

C) Návrh na zápis, jeho náležitosti a forma

Rejstříková novela č. 216/2005 Sb. znamenala zásadní změnu pro podávání návrhů na zápis do obchodního rejstříku. Od účinnosti této novely lze návrh podat pouze na formuláři (§ 32 odst. 1 obch. zák.). Formuláře vydalo v souladu s ustanovením § 32 odst. 4 obch. zák. Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou č. 250/2005 Sb., o závazných formulářích na podávání návrhů na zápis do obchodního rejstříku. Vyhláška obsahuje 14 závazných formulářů, jejichž seznam je uveden v příloze č. I. této práce.

Každý formulář je rozdělen na sedm částí. Část I. obsahuje označení rejstříkového soudu a místo pro nalepení kolkových známek k prokázání zaplacení soudního poplatku. Část II. obsahuje údaje o navrhovateli, část III. údaje o podnikateli, kterého se návrh týká, v části IV. se uvádí údaje, které navrhovatel navrhuje zapsat, část V. obsahuje seznam listin, kterými se zapisované údaje dokládají, část VI. slouží k vyznačení navrhovaného data zápisu a část VII. je část závěrečná, obsahující mimo jiné podpis a datum sepsání návrhu.

Není-li návrh podaný na formuláři, ačkoli právní předpis stanoví povinnost jej na formuláři podat, soud takový návrh usnesením odmítne.

Povinnost podat návrh na zápis na formuláři neplatí pro řízení týkající se státních podniků, právnických osob veřejného práva zřízených zvláštním právním předpisem a v případech, kdy se zápis provádí nebo mění z úřední povinnosti. *Lze*

*diskutovat o tom, zda je takový postup v souladu s článkem 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, který stanoví rovnost subjektů v soudním řízení.*⁴⁴

Každý návrh musí být podepsán navrhovatelem nebo jeho zástupcem a tento podpis musí být úředně ověřen.

Návrh musí být doložen listinami o skutečnostech, které mají být do obchodního rejstříku zapsány a listinami, které se zakládají do sbírky listin (§ 32 odst. 3 obch. zák.). Listiny, které se zakládají do sbírky listin a dokládají se jimi zapisované skutečnosti se předkládají ve dvou vyhotoveních. Listiny, které se pouze zakládají do sbírky listin a zapisované skutečnosti se jimi nedokazují, se předkládají v jednom vyhotovení.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 250/2005 Sb. stanoví kromě závazných formulářů na podávání návrhů na zápis také seznam listin (příloh), které se k návrhům přikládají. Ačkoliv ambicí ministerstva bezpochyby bylo stanovit tento seznam příloh jako taxativní, *nelze vyloučit, že ze zákona vyplyne povinnost doložit návrh na formulář ještě dalšími doklady, na které citovaná vyhláška nepamatuje, a to také z důvodu, že příslušná právní úprava byla „prostě přehlédnuta“.*⁴⁵ Problémy mohou navrhovatelům rovněž činit listiny, které jsou rejstříkovými soudy vyžadovány, ačkoli nejsou upraveny ani obchodním zákoníkem, ani ve vyhlášce č. 250/2005 Sb. Jedná se například o smlouvu o prodeji podniku, kterou se převádí obchodní podíl, smlouvu o převodu části společného obchodního podílu, dohodu o vypořádání či rozdělení společného obchodního podílu, apod.

Dle ustanovení § 32 odst. 4 obch. zák. musí Ministerstvo spravedlnosti uveřejnit formuláře a seznam přikládaných listin též způsobem umožňujícím dálkový přístup, přičemž tato služba nesmí být zpoplatněna. Této povinnosti Ministerstvo spravedlnosti dostalo uveřejněním uvedených dokumentů na svých webových stránkách.⁴⁶

Dle ustanovení § 33 obchodního zákoníku lze návrh na zápis podat v listinné nebo elektronické podobě, což obdobně platí pro dokládání listin prokazujících skutečnosti uvedené v návrhu a listin zakládaných do sbírky listin. Podávání návrhu v elektronické podobě je však omezeno tím, že tento návrh může podat pouze osoba

⁴⁴ Štenglová, I. Obchodní rejstřík po novele. Praha: ASPI, 2005, s. 164

⁴⁵ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 963

⁴⁶ www.justice.cz

podepsaná uznávaným elektronickým podpisem podle zvláštního právního předpisu.⁴⁷

Dle § 33 odst. 4 obchodního zákoníku může Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou stanovit, které návrhy na zápis a listiny lze podávat pouze v elektronické podobě. Tohoto zmocnění Ministerstvo spravedlnosti využilo a dne 8.6.2008 vydalo vyhlášku č. 562/2006 Sb., která nabyla účinnosti dne 1.1.2007. V souladu s ustanovením § 2 této vyhlášky se listiny, které se zakládají do sbírky listin, jimiž se nedokládají skutečnosti uvedené v návrhu na zápis nebo změnu anebo výmaz zápisu v obchodním rejstříku podávají pouze v elektronické podobě ve formátu Portable Document Format. Tyto listiny lze rejstříkovému soudu zaslat elektronickou poštou nebo s využitím datového nosiče CD-R. Sdělení Odboru informatiky Ministerstva spravedlnosti ČR, uveřejněné dne 15.7.2007 na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti,⁴⁸ klade pro předávání listin další podmínky týkající se jejich technické specifikace (příkladem je uváděná maximální velikost jedné listiny, maximální velikost listin zasílaných elektronickou poštou apod.). Dle mého názoru jsou stanovené podmínky poměrně přísné a mohou způsobit podnikatelům zbytečné komplikace. Stojí tedy za zamyšlení, zda by při současném rozvoji informačních technologií nebylo vhodné tyto podmínky citelně zmírnit.

Ode dne účinnosti novely obchodního zákoníku provedené zákonem č. 344/2007, tj. ode dne 1.3.2008 může návrhatele požádat, aby zápis v obchodním rejstříku byl proveden také v jakémkoliv cizím jazyce. Soud návrhu vyhoví, bude-li k návrhu přiložen úředně ověřený překlad znění zápisu do cizího jazyka. I nadále však platí, že návrh na zápis se podává a zápis v obchodním rejstříku se provádí v českém jazyce (§ 33 odst. 5 obch. zák.). Podnikatelé mohou dokonce požadovat provedení zápisu nikoliv pouze v jednom cizím jazyce, ale také v dalších cizích jazycích. *Počet cizích znění totiž § 33 odst. 5 neomezuje a nelze jej vyložit tak, že by mohl být zápis proveden pouze v jednom cizím jazyce. Je to především otázka programově technického vybavení soudů, které musí být schopné provádět zápisy ve všech jazycích*⁴⁹. Dá se očekávat, že uvedené ustanovení může soudům po technické stránce působit potíže, a to zejména tehdy, pokud bude podnikatel požadovat provedení zápisu např. v některém asijském jazyce.

---

⁴⁷ Dle § 11 odst. 1 zákona č. 227/2000 Sb. je uznávaným elektronickým podpisem zaručený elektronický podpis ve smyslu § 2 písm. b) tohoto zákona a kvalifikovaný certifikát vydaný akreditovaným poskytovatelem certifikačních služeb

⁴⁸ www.justice.cz

⁴⁹ Hampel, P. Obchodní rejstřík ve světle novel obchodního zákoníku. Právní fórum, 2008, č. 3., s. 114

D) Vady návrhu

Dle ustanovení § 200d odst. 1 soud usnesením návrh odmítne, má-li některou z následujících vad:

- 1) byl podán osobou, která k návrhu není podle zvláštního právního předpisu oprávněna
- 2) návrh nebyl podán způsobem předepsaným podle zvláštního právního předpisu
- 3) návrh neobsahuje všechny náležitosti stanovené zvláštním právním předpisem
- 4) návrh je nesrozumitelný nebo neurčitý
- 5) k návrhu nebyly připojeny listiny, jimiž mají být podle zvláštního právního předpisu doloženy údaje o zapisovaných skutečnostech.⁵⁰

Rejstříková novela č. 216/2005 Sb. dost nešťastně vyloučila pro rejstříkové řízení použití ustanovení § 43 o.s.ř., které umožňovalo vadný návrh opravit nebo doplnit. Pokud tak byl rejstříkovému soudu doručen vadný návrh, soud jej usnesením odmítl bez toho, aby byl navrhovatel k nápravě vad vyzván. *Tento stav byl oprávněně kritizován nejen samotnými soudci, ale zejména podnikatelskou veřejností, která si slibovala od rejstříkové novely zjednodušení a urychlení zápisů do obchodního rejstříku.*⁵¹

Shora uvedený nepříznivý stav byl odstraněn další novelou občanského soudního řádu, přijatou zákonem č. 79/2006 Sb. Dle nového ustanovení §200d odst. 3 o.s.ř. soud usnesením vydaným ve lhůtě 3 pracovních dnů od dojití návrhu soudu vyzve navrhovatele k odstranění vad návrhu či k doplnění chybějících listin, přičemž opakovaná výzva se nepřipouští. Ustanovení § 43 o.s.ř. se použije přiměřeně. Teprve jestliže navrhovatel návrh řádně nedoplní nebo vady neodstraní, soud jej usnesením odmítne. V usnesení, kterým soud návrh odmítne, musí být uvedeny důvody odmítnutí, včetně poučení, jak lze nedostatky odstranit (§ 200d odst. 5 o.s.ř.). Lhůta, ve které je soud povinen provést zápis do rejstříku nebo rozhodnout o návrhu

---

⁵⁰ To neplatí, jestliže k návrhu nebyla připojena listina proto, že taková listina se podle práva, kterým se řídí zapisovaná zahraniční osoba, nevydává, nebo jestliže listina byla nesprávně označena nebo nespĺňuje všechny formální požadavky stanovené zvláštním právním předpisem, a to za předpokladu, že rozhodné skutečnosti jsou doloženy jinými listinami, které byly k návrhu připojeny (§ 200d odst. 2 o.s.ř.).

⁵¹ **Bartošíková, M.** Rejstříkové peripetie aneb jak novela novelu stíhá. Právní fórum, 2006, č. 8.

usnesením stanovená v § 200db odst. 1 o.s.ř. počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy bylo soudu doručeno podání, jímž byly vady odstraněny nebo listiny doplněny.

E) Změna návrhu

Změna návrhu není v rejstříkovém řízení obvyklá, nicméně je možná. Navrhovatel může návrh změnit se souhlasem soudu. Změna návrhu se doručuje ostatním účastníkům řízení.

F) Zpětvzetí návrhu

Návrh na zápis do obchodního rejstříku lze vzít zpět. Zpětvzetí návrhu je však dle § 200b odst. 2 o.s.ř. účinné pouze tehdy, jedná-li se o zápis skutečnosti, jejíž účinnost nebo platnost nastává podle zvláštního právního předpisu zápisem do obchodního rejstříku, tedy o zápis konstitutivní povahy.⁵² Neurčuje-li právní předpis, že určitý zápis má povahu konstitutivní, má takový zápis povahu deklaratorní.

Důvod, proč zákon nepřiznává účinnost zpětvzetí návrhu na zápis svou povahou deklaratorní, je zjevný; kdyby bylo připuštěno zpětvzetí takového návrhu, avšak podmínky zápisu by byly splněny (včetně doložení listin o rozhodné skutečnosti), soud by byl stejně povinen zahájit řízení. Lze nicméně dojít k logickému závěru, že účinné zpětvzetí návrhu je možné také u zápisů povahy deklaratorní, a to za situace, kdy návrh nebyl doložen potřebnými doklady (nebyla doložena rozhodná skutečnost) a sám navrhovatel v průběhu řízení seznal, že návrhu nelze vyhovět a proto jej vzal zpět.⁵³

5.3.2 Řízení zahájená bez návrhu

Za účelem dosažení shody mezi zápisem v obchodním rejstříku a skutečným stavem lze v souladu s ustanovením § 200b odst. 1 o.s.ř. zahájit řízení i bez návrhu. Dle obecné úpravy občanského soudního řádu (§ 81 odst. 3 o.s.ř.) vydá soud o zahájení řízení bez návrhu usnesení, které doručí účastníkům do vlastních rukou. Řízení je zahájeno již dnem, kdy bylo usnesení vydáno (§ 82 odst. 1 o.s.ř.). V případě rejstříkového řízení zahájeného bez návrhu je jediným účastníkem řízení

---

⁵² Tj. zejména prvozápisy všech obchodních společností, zápis změny obchodní firmy, zápisy zvýšení základního kapitálu akciových společností a společností s ručením omezeným apod.

⁵³ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, str. 960

podnikatel a osobě, která dala k zahájení řízení podnět se tak usnesení nedoručuje.⁵⁴ Odvolání proti usnesení o zahájení řízení není přípustné.

V nedávné minulosti panoval názor, že bez návrhu lze zahájit pouze řízení o těch zápisech, které mají deklaratorní povahu (tj. zápisech, kterými se pouze potvrzuje skutečnost, která již nastala a je účinná na základě jiných právních skutečností, než je rozhodnutí o zápisu). *Novější soudní praxe však připustila možnost zahájit bez návrhu prakticky všechna řízení, s výjimkou tzv. prvozápisů.*⁵⁵

Podnět k zahájení řízení může rejstříkovému soudu podat jakákoliv osoba, která se o nesouladu mezi zapsaným a skutečným vztahem dozvěděla. Jedná se však pouze o právo, nikoli o povinnost. Povinnost upozornit rejstříkový soud na neshodu mezi skutečným právním stavem a stavem zápisu v obchodním rejstříku mají dle ustanovení § 200b odst. 3 o.s.ř. všechny soudy nebo jiné správní orgány, a to vždy, jakmile tato skutečnost vyjde najevo při jejich činnosti.

Jestliže obsah zápisu v obchodním rejstříku odporuje donucujícímu ustanovení zákona a nelze-li dosáhnout nápravy jinak, rejstříkový soud vyzve podnikatele ke sjednání nápravy. Jde-li o právnickou osobu a tato osoba ve stanovené lhůtě nápravu nesjednává, může soud i bez návrhu, je-li takový postup v zájmu třetích osob, rozhodnout o jejím zrušení s likvidací (§ 29 odst. 6 obch. zák.).

Předseda senátu může podnikatele vyzvat, aby mu sdělil skutečnosti nebo předložil listiny potřebné k vydání rozhodnutí, které by vedlo k dosažení shody mezi skutečným právním stavem a stavem zapsaným v obchodním rejstříku. Pokud podnikatel této výzvy neuposlechne, může mu předseda senátu uložit pořádkovou pokutu až do výše 20 000,- Kč (§ 200de o.s.ř.).

5.4 Přezkumná činnost soudu

Nebyl-li návrh odmítnut pro vady návrhu (viz. Kapitola 5.5.1 této práce), provede soud jeho přezkoumání. Dle § 200da odst. 1 o.s.ř. bude soud zkoumat, zda údaje o skutečnostech, které se do rejstříku zapisují, vyplývají z listin, které mají být podle zvláštního právního předpisu k návrhu doloženy a zda navrhovaná obchodní

---

⁵⁴ viz. kapitola. 5.2 této práce

⁵⁵ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 959

firma není zaměnitelná s jinou existující obchodní firmou,⁵⁶ případně není-li klamavá. Pokud mají navrhované zapisované skutečnosti podklad v přiloženém notářském zápisu, bude soud kromě zjištění podle § 200d odst. 1 zkoumat pouze to, zda notářský zápis splňuje požadavky kladené na něj zvláštním právním předpisem.⁵⁷ *Notářský zápis je tak brán jako veřejná listina. To se jeví jako správné, když u notářských zápisů o úkonech, částečně i u zápisů o rozhodnutích orgánu právnických osob podstatnou část přezkumu souladu právního úkonu či právní skutečnosti se zákonem provádí notář a následný přezkum soudu by tak byl již nadbytečným, duplicitním přezkumem.*⁵⁸

5.5 Rozhodnutí v rejstříkovém řízení, provedení zápisu bez vydání rozhodnutí

Rejstříkový soud může v rejstříkovém řízení v prvním stupni:

- odmítnout návrh
- zamítnout návrh
- zastavit řízení
- provést přímý zápis do obchodního rejstříku
- povolit zápis do obchodního rejstříku usnesením

5.5.1 odmítnutí návrhu

Má-li návrh některou z vad uvedenou v § 200d odst. 1 (viz kapitola 5.3.1 této práce), soud ve lhůtě 3 pracovních dnů od doručení návrhu usnesením navrhovatele vyzve, aby tyto vady odstranil, poučí ho, jakým způsobem tak má učinit, určí mu lhůtu ke splnění výzvy a poučí ho o důsledcích nesplnění výzvy ve stanovené lhůtě. Opakovaná výzva k odstranění týchž vad není možná.

V praxi se vyskytují případy, kdy lhůta stanovená soudem není dostatečně dlouhá pro to, aby navrhovatel vady návrhu odstranil (například tehdy, je-li nutné doložit chybějící listinu vydanou v zahraničí apod.). V takovém případě je možné

---

⁵⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze, sp.zn. 3 Cmo 52/1998: Za zaměnitelné je třeba pokládat obchodní jméno tehdy, pokud se shoduje (či jen nepatrně odlišuje) v určité výrazné – dominantní – části s obchodním jménem jiného podnikatele. Je totiž v přirozenosti zákazníků, že jim utkví v paměti povětšinou právě taková dominantní část obchodního jména.

⁵⁷ Takovým právním předpisem je zákon č. 358/1992 Sb. o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

⁵⁸ **Holešovský, J.** Změna právní úpravy obchodního rejstříku a řízení před ním. Právní rozhledy, 2005, č. 11, s. 11

požádat o prodloužení lhůty, musí tak však učinit nejpozději do konce lhůty, která byla soudem stanovena.

Pokud navrhovatel neodstraní ve lhůtě stanovené mu soudem uvedené nedostatky, soud návrh usnesením odmítne. V usnesení se uvedou důvody odmítnutí, včetně poučení, jak lze nedostatky odstranit (§ 200d odst. 4 o.s.ř.). Proti usnesení o odmítnutí návrhu je přípustné odvolání.⁵⁹

Usnesením o odmítnutí návrhu soud zároveň rozhoduje o vrácení zaplaceného soudního poplatku.⁶⁰

Vzhledem ke skutečnosti, že usnesení o odmítnutí návrhu není tzv. rozhodnutím ve věci samé, ale rozhodnutím procesním, nezakládá toto usnesení překážku věci pravomocně rozhodnuté a je tak možné v téže věci podat nový návrh na zápis. Je však na zvážení navrhovatele, zda pro něj s ohledem na rychlost vyřízení věci nebude praktičtější podání nového návrhu na zápis, než podání odvolání. V případě, že předseda senátu soudu I. stupně podanému odvolání byť i zčásti nevyhoví, je nutné odvolání předložit k rozhodnutí odvolacímu soudu, kterým je pro rejstříkové řízení vrchní soud. Odvolací soud však není vázán lhůtami pro vydání rozhodnutí v rejstříkovém řízení, což může způsobit několikaměsíční průtahy. Vzhledem k tomu, že v rejstříkovém řízení je požadována především rychlost rozhodnutí, lze tedy v případě, kdy u navrhovatele existují pochybnosti o tom, zda jeho odvolání bude skutečně v plném rozsahu vyhověno, doporučit, aby se navrhovatel vydal spíše cestou nového opraveného návrhu než cestou podání odvolání a doplnění.

5.5.2 zamítnutí návrhu

Pokud je návrh formálně bezvadný (tedy podán se všemi náležitostmi vyplývajících z procesních předpisů), ale soud při své přezkumné činnosti zjistí, že mu nelze vyhovět, neboť z listin, které byly k návrhu doloženy, nevyplývají údaje o skutečnostech, které mají být dle návrhu do rejstříku zapsány nebo pokud navrhovaná obchodní firma je zaměnitelná s jinou existující firmou, případně je klamavá, soud usnesením návrh na zápis do obchodního rejstříku zamítne. Proti usnesení o zamítnutí návrhu je přípustné odvolání.⁶¹

---

⁵⁹ K tomu blíže kapitola 6.1 této práce.

⁶⁰ K soudním poplatkům viz. kapitola 5.7 této práce.

⁶¹ K odvolání viz. kapitola 6.1 této práce.

Byl-li návrh zamítnut, dochází k tzv. překážce věci pravomocně rozhodnuté. To znamená, že podá-li navrhovatel nový návrh na zápis stejných skutečností z týchž důvodů, ze kterých podal návrh, který byl pravomocně zamítnut, soud má povinnost řízení o tomto novém návrhu zastavit. Bude-li navrhovatel žádat zápis takových skutečností opětovně, bude jej muset navrhnout z jiných důvodů (například z důvodu rozhodnutí jiné valné hromady než prvně) a doložit odlišnými listinami.

V souvislosti se zamítnutím návrhu na zápis do obchodního rejstříku je vhodné upozornit na ustanovení § 30 odst. 2 obch. zák., který stanoví: „*Jestliže rejstříkový soud zamítne návrh na povolení zápisu osoby, která je orgánem nebo členem orgánu právnické osoby, považuje se její volba nebo jmenování od počátku za neplatnou; tím nejsou dotčena práva třetích osob nabytá v dobré víře. Zamítavé rozhodnutí rejstříkový soud po nabytí právní moci zveřejní. Do zveřejnění nemůže právnická osoba namítat neplatnost volby nebo jmenování vůči třetím osobám, ledaže prokáže, že o neplatnosti tyto osoby věděly.*“

V případě, že soud návrh na zápis do obchodního rejstříku zamítne, zaplacený soudní poplatek se nevrací.

5.5.3 zastavení řízení

I pro rejstříkové řízení se uplatňují obecná ustanovení o soudním řízení, uvedená v občanském soudním řádu.⁶² Dle těchto ustanovení soud řízení zastaví, pokud dojde k některé z těchto skutečností:

- existuje takový nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit (tedy například existuje-li překážka věci zahájené, překážka věci pravomocně rozhodnuté⁶³ apod.)
- existuje nedostatek podmínky řízení, který se nezdařilo odstranit
- návrh byl účinně vzat zpět⁶⁴
- přes výzvu soudu nedošlo k zaplacení soudního poplatku⁶⁵

---

⁶² To platí, neexistuje-li pro rejstříkové řízení úprava speciální.

⁶³ K tomu blíže viz. např. **Winterová, A.**, a kol. *Civilní právo procesní*, Vysokoškolská učebnice, 3. aktualizované a doplněné vydání, Praha: Linde, 2004, s. 235

⁶⁴ Viz. kapitola 5.3.1 této práce.

⁶⁵ K soudním poplatkům blíže viz. kapitola 5.7 této práce.

5.5.4 provedení zápisu (tzv. přímý zápis bez vydání rozhodnutí)

Zapisují-li se podle zvláštního právního předpisu do rejstříku skutečnosti na základě rozhodnutí soudu nebo správního úřadu, soud zápis provede, aniž by o tom vydával rozhodnutí (§200da odst. 3 o.s.ř.). Rozhodnutí soudu či správního orgánu musí být pravomocné, nevyplývá-li z právního předpisu něco jiného. Správním orgánem vydávajícím rozhodnutí bude nejčastěji živnostenský úřad, příslušné ministerstvo, Česká národní banka apod.

Na další možnosti přímého zápisu pamatují ustanovení §200da odst. 4 a odst. 5. o.s.ř. Dle těchto ustanovení soud provede zápis, aniž by o tom vydával rozhodnutí v následujících dvou případech:

- v případě tzv. deklaratorních zápisů (tedy těch zápisů, kdy platnost či účinnost skutečností navrhovaných k zápisu nenastává podle zvláštního právního předpisu až jejich zápisem do rejstříku) za současného splnění podmínky, že navrhovatelem a jediným účastníkem řízení je podnikatel, kterého se zápis týká
- v případě tzv. konstitutivních zápisů tehdy, pokud mají navrhované zapisované skutečnosti podklad v přiloženém notářském zápisu a navrhovatelem a jediným účastníkem řízení je podnikatel, jehož se zápis týká. Notářský zápis je způsobilým podkladem k zápisu, i když zvláštní právní předpisy tuto formu právního úkonu nevyžadují.

Jak je z výše uvedeného zřejmé, je přímý zápis možný jen v řízeních zahájených na návrh podnikatele, kterého se zápis týká. Přímý zápis nelze provést v případě osob, které nemusí podle zvláštního právního předpisu podávat návrhy na zápis na formulářích⁶⁶ (§ 200da odst. 6 o.s.ř.).

V teorii nepanuje shoda při posouzení otázky, zda je možné provést přímý zápis v případě tzv. prvozápisu právnické osoby do obchodního rejstříku. Někteří autoři⁶⁷ právních publikací zastávají názor, že přímé provedení prvozápisu možné není, což odůvodňují skutečností, že podnikatel – právnická osoba vzniká teprve zápisem do rejstříku a nemůže být tedy účastníkem toho řízení, které jejím zápisem končí. Z tohoto důvodu není tedy přímé provedení prvozápisu možné, neboť není

⁶⁶ Takovými osobami jsou například státní podniky nebo právnické osoby veřejného práva zřízené zvláštním zákonem.

⁶⁷ Viz. např. **Vacková, M., Reichlová, N., Broučková, L.** Obchodní rejstřík. Praha: ASPI, a.s, 2008, s. 74

splněna podmínka, aby návrhovatelem a jediným účastníkem řízení byl podnikatel, kterého se zápis týká. Odlišné stanovisko publikují autoři JUDr. Josef Bureš a JUDr. Josef Holejšovský v komentáři k obchodnímu zákoníku⁶⁸. Dle názoru autorů je podmínka, aby účastníkem řízení byl pouze podnikatel, splněna také v případě prvozápisů právnických osob. Odůvodnění tohoto názoru si dovoluji citovat: „*Z povahy věci plyne, že podnikatel sám (jako právnická osoba) účastníkem řízení být nemůže; oprávněnými návrhovateli jsou osoby, které mají podle zvláštních předpisů právo podat návrh na její zápis a jsou v této fázi ostatně jedinými osobami, které toto právo mohou mít (např. představenstvo založené akciové společnosti nebo všichni členové představenstva u založeného družstva). Zákon požadavkem, aby účastník řízení byl pouze podnikatel, nesleduje vyloučení tzv. prvozápisů (opak je zřejmý z důvodové zprávy k návrhu zákona č. 216/2005 Sb.), nýbrž a jen vylučuje možnost, aby provedení zápisu bez rozhodnutí bylo možné v řízení, v nichž vedle podnikatele jsou účastníky řízení další osoby. Ostatně, opačný výklad by byl v příkrém rozporu s koncepcí změn zákonné úpravy, obsažených v zákoně č. 216/2005 Sb. Právě v těchto případech se uplatní veřejné listiny notáře jako podklad pro zápis a zejména v těchto případech se rejstříkové řízení usnadní a urychlí tím, že „přezkum“ podmínek pro vznik právnické osoby je svěřen notáři při pořizování notářského zápisu.“*

Dle mých zkušeností se rejstříkové soudy v současné době ztotožňují s prvním z uvedených názorů a v případě prvozápisů právnických osob rozhodují usnesením. V případě prvozápisů fyzických osob – podnikatelů, k výkladovým obtížím nedochází, neboť podmínka, aby jediným účastníkem a návrhovatelem zápisu byl právě podnikatel, je v těchto případech vždy splněna.

Pouze provést zápis, a to přesto, že by jinak byly pro pouhé „provedení zápisu“ splněny zákonné podmínky, však nelze tehdy, má-li návrhovatel „nadstandardní“ požadavky. Je-li například zápis určitého údaje požadován k pozdějšímu datu, nelze takové údaje do databáze jednoduše vložit (tj. zápis provést), neboť by se údaj v aktuálním výpisu z rejstříku objevil okamžitě, tj. dříve, nežli je navrhováno. V tomto případě je tedy třeba rozhodnout usnesením, v usnesení uvést den, k němuž se zápis do rejstříku provede, a nový údaj uložit do databáze, až se čas naplní.⁶⁹

⁶⁸ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 970

⁶⁹ Vacková, M., Reichlová, N., Broučková, L. Obchodní rejstřík. Praha: ASPI, a.s, 2008, s. 73.

Jsou-li splněny podmínky pro přímý zápis bez vydání rozhodnutí, soud jej provede fakticky tak, že navrhované změny uloží do databáze obchodního rejstříku a účastníky řízení o provedeném zápisu vyrozumí tím, že jim zašle výpis z rejstříku obsahující již provedené změny. Toto vyrozumění zašle soud také osobám, které se zapisují podle zvláštního právního předpisu v rámci zápisu podnikatele. Výpis musí být odeslán nejpozději do 3 dnů od zápisu (§ 200dc odst. 1 o.s.ř.). *Ačkoli zákon výslovně neuvádí, zda výpis má být ověřený či nikoli, je zřejmé, že pro účastníky je nezbytné, aby výpis byl ověřený.*⁷⁰

5.5.5 usnesení o zápisu do obchodního rejstříku

Pokud rejstříkový soud nerozhodl o odmítnutí návrhu, zamítnutí návrhu, zastavení řízení a nejsou-li splněny podmínky pro tzv. přímý zápis bez vydání rozhodnutí, vyhová návrhu na zápis do obchodního rejstříku usnesením, a to bez jednání. *Jednání sice může být v rejstříkovém řízení soudcem nařízeno, ale pak by jen sotva bylo možno dodržet lhůtu pro vydání rozhodnutí.*⁷¹ Usnesením rozhoduje soud vždy také o návrzích týkajících se těch subjektů, které nemají povinnost podávat návrh na formuláři (§ 200da odst. 5 o.s.ř.).

Usnesení musí mít obecné náležitosti stanovené občanským soudním řádem (§ 169 o.s.ř.).

Jestliže soud rozhodl o zápisu usnesením, provede se zápis do rejstříku po právní moci usnesení. Usnesení je pravomocné tehdy, jakmile jej nelze napadnout řádným opravným prostředkem, což je zásadně po uplynutí odvolací lhůty⁷². V praxi často dochází též k tomu, že usnesení o zápisu do obchodního rejstříku nabude právní moci dříve, a to tím, že se účastníci vzdají práva odvolání. Stává se tak tehdy, mají-li účastníci zájem na tom, aby byl zápis do obchodního rejstříku proveden co nejdříve. Má-li být dosažena shoda se skutečným stavem, může soud rozhodnout, že zápis bude proveden již na základě vykonatelného usnesení (§ 200da odst. 6 o.s.ř.).

Dle ustanovení § 200dc odst. 2 o.s.ř. provede soud zápis do rejstříku bez zbytečného odkladu od právní moci usnesení o obsahu zápisu. Ke dni, který byl uveden v návrhu na zápis do obchodního rejstříku, soud zápis provede, jestliže

---

⁷⁰ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, str. 980

⁷¹ Štenglová, I. Obchodní rejstřík po novele. Praha : ASPI, a.s., 2005, s. 179

⁷² K odvolací lhůtě viz. kapitola. 6.1 této práce

takový zápis je v souladu se zákonem. Po provedení zápisu jsou zapsané údaje během 24 hodin přístupné na webové stránce ministerstva spravedlnosti.⁷³

5.6 Lhůty pro vydání rozhodnutí, fikce zápisu

Rejstříková novela č. 216/2005 Sb. nově do rejstříkového řízení zavedla lhůty, ve kterých je soud povinen učinit rozhodnutí. Dle mého názoru je třeba vnímat tuto skutečnost výrazně pozitivně, neboť tím došlo k právnímu zakotvení zrychlení řízení, které je v zájmu nejen podnikatelů, ale i třetích osob využívajících informace zveřejněné v obchodním rejstříku. Do nabytí účinnosti rejstříkové novely byla sice stanovena lhůta 15 dnů, ve které byl soud povinen učinit úkony směřující k rozhodnutí ve věci, což však neznamenalo, že by v této patnáctidenní lhůtě byl soud povinen rozhodnout a případně provést zápis do obchodního rejstříku. *V praxi to vypadalo tak, že ve valné většině případů během této lhůty rejstříkový soud pouze účastníkům řízení sdělil, že jejich návrh na provedení zápisu do obchodního rejstříku byl přijat a žádný další konkrétní krok směřující k rozhodnutí ve věci samé během této lhůty zpravidla neučinil.*⁷⁴

Za současné právní úpravy je soud povinen provést zápis do rejstříku anebo rozhodnout o návrhu usnesením ve lhůtě stanovené zvláštním právním předpisem,⁷⁵ jinak nejpozději do pěti pracovních dnů (§ 200db odst. 1 o.s.ř.).

Delší lhůtu, a sice v trvání 15 dnů, má soud zákonem stanovenu pro vydání rozhodnutí v následujících případech:

- rozhoduje-li o návrhu na zápis přeměny podle zvláštního právního předpisu⁷⁶
- nenachází-li se rejstříkový spis u rejstříkového soudu, u kterého byl návrh podán, protože byl předložen jinému soudu, a to zejména k rozhodnutí o opravném prostředku nebo o příslušnosti soudu

Není-li zákonem stanoveno jinak, běží výše uvedené lhůty ode dne podání návrhu (§ 200db odst. 2 o.s.ř.). I v tomto případě je ovšem nutno zohlednit obecná pravidla pro počítání lhůty v občanském soudním řízení zakotvená v § 57 o.s.ř., což

⁷³ www.justice.cz

⁷⁴ Holeček, J. Revoluce v zápisech do obchodního rejstříku na obzoru. Právní rádce, 2005, č. 6, s. 29.

⁷⁵ Štenglová, I. Obchodní rejstřík po novele. Praha : ASPI, a.s., 2005, s. 180: „*Takovým zvláštním předpisem může být například zákon o bankách, který v § 31 odst. 3 určuje, že byla-li u banky zavedena nucená správa, je rejstříkový soud povinen rozhodnout o návrzích na zápis správce do obchodního rejstříku do 3 dnů od jejich doručení.*“

⁷⁶ Tímto právním předpisem je obchodní zákoník.

znamená, že do běhu lhůty se nezapočítává den, kdy došlo ke skutečnosti určující počátek lhůty, tj. den, kdy byl podán návrh na zápis.⁷⁷

Později, než ode dne podání návrhu, běží lhůta pro vydání rozhodnutí tehdy, byl-li soudní poplatek z návrhu zaplacen až v průběhu řízení nebo došlo-li ke změně návrhu. V těchto zákonem stanovených případech běží lhůta až ode dne zaplacení soudního poplatku nebo ode dne, kdy soudu došel změněný návrh (§200db odst. 2 o.s.ř.). V případě, že soud vyzval navrhovatele k odstranění vad návrhu či k doplnění chybějících listin, začíná lhůta běžet dnem následujícím po dni, kdy bylo soudu doručeno podání, jímž byly vady odstraněny nebo listiny doplněny (§ 200d odst. 3 o.s.ř.). V případě, že soud vydá rozhodnutí, které mu brání pokračovat v řízení, zejména přerušil-li řízení nebo rozhoduje-li o místní příslušnosti, začne běžet lhůta znovu ode dne odpadnutí překážky v řízení (§ 200db odst. 2 o.s.ř.). Není-li návrh podán v českém jazyce, případně nejsou-li do českého jazyka přeloženy listiny, které podle zvláštního právního předpisu dokládají údaje o zapisovaných skutečnostech, lhůta pro vydání rozhodnutí začne soudu běžet až doručením překladu (§ 200db odst. 1 o.s.ř.).

Občanský soudní řád obsahuje kromě shora uvedených lhůt ještě některé další lhůty pro ty úkony soudu, které nejsou rozhodnutími a není tak s nimi spojená žádná fikce vydání rozhodnutí. Jelikož zákon nestanoví, že tyto lhůty běží pouze ve dnech pracovních, má se za to, že má na mysli dny kalendářní. Takovou lhůtou je kupříkladu třídní lhůta, kterou má soud pro odeslání výpisu z obchodního rejstříku obsahujícího aktualizované údaje účastníkům toho řízení, ve kterém soud zápis pouze provedl podle § 200da odst. 3 a odst. 4 anebo kdy se zápis považuje za provedený v důsledku marného uplynutí lhůty pro rozhodnutí soudu (k fikci zápisu viz níže). V případě, kdy soud o návrhu rozhoduje usnesením, má povinnost uložit změny, o nichž rozhodl, do databáze obchodního rejstříku bez zbytečného odkladu od právní moci takového usnesení (§ 200dc odst. 2 o.s.ř.).

*Zákon neobsahuje žádnou zvláštní lhůtu, v níž by soud měl povinnost rozeslat účastníkům rejstříkového řízení usnesení, jímž návrhu vyhověl, případně jímž rozhodl o odmítnutí či zamítnutí návrhu, případně o zastavení řízení.*⁷⁸ Takové řešení považují za nešťastné, neboť je třeba mít na paměti, že pokud je soud v prodlení s odesláním usnesení, nemůže být toto usnesení účastníkům řízení doručeno, tím

⁷⁷ Například dojde-li perfektní návrh na zápis příslušnému soudu v pátek, pětidenní lhůta začne běžet následující pondělí a skončí následující pátek.

⁷⁸ **Vacková, M., Reichlová, N., Broučková, L.** Obchodní rejstřík. Praha: ASPI, a.s, 2008, s. 107.

pádem nezačne běžet odvolací lhůta a odkládá se tak právní moc vydaného usnesení a včasné provedení zápisu do obchodního rejstříku, což je zřejmě považováno za jev negativní. Nutno je však podotknout, že v současné době soudy ve valné většině případů odesílají usnesení záhy po jejich vydání, aniž by jim tato povinnost byla uložena nějakou zvláštní zákonnou lhůtou a absence takové lhůty tak rozhodně není jedním z palčivých problémů, se kterými by se rejstříkové řízení potýkalo.

Novelou provedenou zákonem č. 126/2008 Sb. byla s účinností od 1. července 2008 do občanského soudního řádu zakotvena pro rejstříkové řízení nová lhůta, uplatňující se při zápisu přeshraniční fúze do obchodního rejstříku. Rejstříkový soud má v takovém případě do 3 pracovních dnů ode dne provedení zápisu fúze odeslat oznámení o tomto zápisu a informaci o jeho obsahu tomu, kdo vede zahraniční obchodní rejstřík, v němž je zapsána právnická osoba se sídlem v jiném členském státě zúčastněná na přeshraniční fúzi (§ 200db odst. 4 o.s.ř.).

V případě, že rejstříkový soud neprovede zápis do obchodního rejstříku ve lhůtě k tomu mu určené (tedy ve lhůtě pěti, výjimečně patnácti dnů) a ani v této lhůtě o návrhu nerozhodne usnesením, dochází ze zákona k tzv. fikci zápisu. To znamená, že se navrhovaný zápis po uplynutí této lhůty považuje za provedený. To neplatí tehdy, byl-li před uplynutím této lhůty návrh vzat účinně zpět. *Výraz „návrh se považuje za provedený“ znamená, že přímo v důsledku marného uplynutí lhůty se má za to, že do rejstříku byl zapsán údaj přesně dle návrhu, který byl podán. Soud je povinen, nastane-li tato situace, pouze tzv. „promítnout zápis“ do databáze obchodního rejstříku s uvedením data, v němž fikce nastala.*⁷⁹ I v případě provedení zápisu za použití fikce je soud povinen vyrozumět účastníky řízení o provedeném zápisu tím, že jim zašle výpis z obchodního rejstříku obsahující tento zápis. Vyrozumění soud zašle také osobám, které se zapisují podle zvláštního právního předpisu v rámci podnikatele. Lhůta pro odeslání zápisu je stanovena na tři dny od zápisu.

Pro úplnost je třeba dodat, že použitím fikce je možné provést zápis jak deklaratorní, tak konstitutivní povahy.

Fikce provedení zápisu jako důsledek marného uplynutí lhůty určené k procesnímu úkonu ze strany soudu je v občanském soudním řízení naprosto novum.

---

⁷⁹ Vacková, M., Reichlová, N., Broučková, L. Obchodní rejstřík. Praha: ASPI, a.s, 2008, s. 107.

*Jen další praxe rejstříkových soudů může ukázat, nepovede-li toto ustanovení k nežádoucím excesům, které by se mohly obrátit proti podnikatelům samotným.*⁸⁰

5.7 Náklady řízení

Řízení ve věcech obchodního rejstříku podléhá soudnímu poplatku. Soudní poplatky pro rejstříkové řízení jsou upraveny zákonem č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích v platném znění (dále jen „ZoSP“).

5.7.1 Poplatník v rejstříkovém řízení

Dle ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) ZoSP je poplatníkem navrhovatel,⁸¹ není-li dále stanoveno jinak. Na případy, kdy je rejstříkové řízení zahájeno bez návrhu, pamatuje ZoSP v ustanovení § 2 odst. 1 písm. d). Dle tohoto ustanovení je poplatníkem fyzická nebo právnická osoba, jíž se týká provedení zápisu v obchodním rejstříku, o kterém rozhodl soud v řízení zahájeném bez návrhu. Poplatníkem poplatku za řízení před odvolacím soudem je odvolatel a za řízení před dovolacím soudem dovolatel.

V případě řízení, které bylo zahájeno bez návrhu z toho důvodu, že statutární orgán poplatníka, případně osoba, na kterou v odpovídajícím rozsahu přešla působnost statutárního orgánu, bez zbytečného odkladu nepodal návrh na zahájení řízení, ručí za zaplacení soudního poplatku tento statutární orgán nebo tato osoba. Je-li statutárních orgánů více nebo tvoří-li statutární orgán více osob, ručí za zaplacení poplatku společně a nerozdílně. To platí obdobně pro osobu, na kterou v odpovídajícím rozsahu přešla působnost statutárního orgánu.⁸²

Za předpokladu splnění zákonných podmínek může být řízení ve věcech obchodního rejstříku od soudního poplatku osvobozeno. V úvahu připadají tři druhy osvobození od soudních poplatků, a to osvobození věcné, osvobození osobní a osvobození z rozhodnutí soudu.

Dle § 11 odst. 1 písm. i) se ve věcech obchodního rejstříku od poplatku osvobozuje řízení tehdy, týká-li se zápis fyzické nebo právnické osoby, jejíž úpadek nebo hrozící úpadek se řeší v insolvenčním řízení, v němž již bylo vydáno rozhodnutí o úpadku. Od soudního poplatku jsou dále ze zákona osvobozeny některé

---

⁸⁰ Holeček, J. Revoluce v zápisech do obchodního rejstříku na obzoru. Právní rádce, 2005, č. 6, s 29.

⁸¹ O osobách oprávněných podat návrh pojednává kapitola 5.3.1 této práce.

⁸² Ustanovení § 2 odst. 9 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích v platném znění.

subjekty – např. Česká republika, státní fondy, nadace a nadační fondy ve věcech nadačního rejstříku, obecně prospěšné společnosti ve věcech rejstříku obecně prospěšných společností apod.⁸³ Částečné nebo úplné osvobození od soudního poplatku může předseda senátu přiznat na návrh účastníkovi také tehdy, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva (§ 138 o.s.ř.).

5.7.2 Vznik poplatkové povinnosti, splatnost poplatku a následky nezaplacení soudního poplatku

Povinnost uhradit soudní poplatek vzniká podáním návrhu na zahájení řízení, podáním odvolání a dovolání. Pokud je zahajováno řízení bez návrhu, vzniká poplatková povinnost v souvislosti s rozhodnutí soudu o věci samé. Soud rozhodnutím současně stanoví, která osoba má povinnost poplatek uhradit.

Pokud je řízení zahájeno na návrh, je poplatek splatný vznikem poplatkové povinnosti, tedy podáním návrhu. V případě řízení zahájeného bez návrhu je poplatek splatný do 3 dnů od právní moci rozhodnutí, kterým byla povinnost poplatek zaplatit stanovena (§ 7 odst. 1 ZoSP).

Nezaplatí-li poplatník soudní poplatek za řízení, které se zahajuje na návrh, ke dni jeho splatnosti, vyzve jej soud k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu k tomuto určí. Soud poplatníka ve výzvě rovněž poučí o tom, že řízení zastaví, jestliže poplatek nebude ve stanovené lhůtě zaplacen. Jestliže poplatník nezaplatí poplatek ani v této soudem určené lhůtě, soud usnesením řízení zastaví. Proti usnesení o zastavení řízení je přípustné odvolání. Pokud poplatník poplatek uhradí nejpozději do konce odvolací lhůty, soud usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku zruší (§ 9 odst. 7 ZoSP).

5.7.3 Sazba poplatků v rejstříkovém řízení

Výši poplatku pro řízení ve věcech obchodního řízení pevně stanovuje Sazebník poplatků, který je přílohou ZoSP. Dle položky číslo 8 je výše poplatků za návrh na zahájení řízení následující:

a) poplatek za první zápis podnikatele do obchodního rejstříku	5.000,- Kč
b) poplatek za výmaz podnikatele	3.000,- Kč

---

⁸³ Další od poplatku osvobozené subjekty jsou uvedeny v § 11 odst. 2 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích v platném znění.

c) poplatek za změny zápisu nebo doplnění zápisu u podnikatele 1.000,- Kč

Poplatek se za návrh vybere pouze jednou, a to bez ohledu na počet měněných nebo doplňovaných skutečností uvedených v návrhu. Změnou se rozumí i návrh na výmaz skutečnosti a zápis nové skutečnosti týkající se podnikatele nebo pouze návrh na výmaz skutečnosti, není-li nahrazována jinou skutečností, nebo pouze na návrh na zápis doplňované skutečnosti, nenahrazuje-li jinou skutečnost.⁸⁴

Poplatek ve shora uvedené výši se platí taktéž za řízení ve věcech obchodního rejstříku zahájené bez návrhu, ve kterém soud rozhodl o provedení zápisu (pozn. 2 k položce č. 8 Sazebníku poplatků).

---

⁸⁴ Holešovský, J. Obchodní rejstřík a další rejstříky vedené soudy. Praha: JA ČR, 2004, s. 147

Kapitola 6. Opravné řízení

V opravném řízení je možné domáhat se podanými obecnými opravnými prostředky změny nebo zrušení vydaného soudního rozhodnutí, případně specifickými prostředky docílit změny zápisu v obchodním rejstříku. Opravné prostředky se dělí na řádné a mimořádné. Řádné opravné prostředky jsou takové, kterými je možné napadnout rozhodnutí, které dosud nenabýlo právní moci. Mimořádné opravné prostředky směřují proti pravomocným rozhodnutím.⁸⁵

Pro přehlednost je vhodné opravná řízení ve věcech obchodního rejstříku rozdělit takto:

- 1) řádný opravný prostředek proti usnesením vydaným v rejstříkovém řízení
- 2) mimořádné opravné prostředky proti usnesením vydaným v rejstříkovém řízení
- 3) oprava faktických chyb v tzv. přímo provedeném zápisu
- 4) návrh změny zápisu provedeného na základě fikce
- 5) návrh vymazávaných osob na změnu zápisu

6.1 Řádný opravný prostředek proti usnesením vydaným v rejstříkovém řízení

Řádným opravným prostředkem proti rozhodnutí soudu prvního stupně je odvolání. Odvoláním lze napadnout usnesení rejstříkového soudu o odmítnutí návrhu, zamítnutí návrhu, zastavení řízení i usnesení o zápisu do obchodního rejstříku. Odvolání není přípustné proti usnesení uvedeným v § 202 o.s.ř.⁸⁶ Ustanovením § 68a odst. 1 obch. zák., kterým byla česká právní úprava uvedena do souladu s evropským právem, zejména První směrnici⁸⁷, je dále vyloučeno po vzniku společnosti (tedy po jejím zápisu do obchodního rejstříku) zrušit rozhodnutí, jímž se povoluje zápis do obchodního rejstříku, a nelze se domáhat určení, že společnost nevznikla.

---

⁸⁵ Blíže k opravným prostředkům v civilním procesu viz. Winterová, A. a kolektiv: Civilní právo procesní. 3. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2004, str. 429 a násl.

⁸⁶ V rejstříkovém řízení se zejména použije ustanovení o nepřípustnosti odvolání proti takovému usnesení, kterým se pouze upravuje vedení rejstříkového řízení nebo usnesení, kterým je účastník vyzván k doplnění neúplného, nesrozumitelného nebo neurčitěho návrhu.

⁸⁷ První směrnice Rady 68/151/EHS ze dne 9.3.1963 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob, vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 pododstavce druhého Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření.

Občanský soudní řád neobsahuje speciální úpravu pro podání odvolání v rejstříkovém řízení, použije se úprava obecná obsažena v ustanovení § 201 a násl. o.s.ř.

Odvolání lze podat do patnácti dnů od doručení písemného vyhotovení usnesení u soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje a musí vedle obecných náležitostí stanovených § 42 odst. 4 o.s.ř. obsahovat zvláštní náležitosti uvedené v § 205 o.s.ř.

O odvolání proti rozhodnutí rejstříkového soudu rozhodují vrchní soudy. *Je smutné, že novela obchodního rejstříku ponechala odvolací řízení nadále v rukou vrchních soudů, pro tuto agendu u zbytečně vysoké instance s mnohaměsíčními průtahy. Přitom stačilo opsat slovenskou právní úpravu, která je funkční v tom, že umožňuje odvolání řešit nejdříve u osoby, která rozhodla a následně po námitkách u soudce stejného soudu I. stupně, aniž by se odvolání přesunovalo ke vzdálenému soudu II. stupně. Na Slovensku se radikální úprava obchodního rejstříku osvědčila a soudy již mají možnost se zabývat i vyřazováním léta mrtvých firem, duplicitními zápisy, záměnami obchodních firem apod.*⁸⁸

Problémům s výkonem odvolací agendy vrchními soudy je v současné době možné částečně čelit. Jak již bylo uvedeno výše, je ve věcech obchodního rejstříku oprávněn činit všechny úkony, včetně provádění zápisů do rejstříků, není-li třeba nařízení jednání, vyšší soudní úředník. Dle ustanovení § 9 odst. 2 zákona č. 121/2008 se podané odvolání proti rozhodnutí vyššího soudního nejprve předloží předsedovi senátu, který o něm rozhodne, má-li za to, že mu má zcela vyhovět. Rozhodnutí předsedy senátu se považuje za rozhodnutí soudu prvního stupně a lze jej napadnout odvoláním.

Problémy může dále působit skutečnost, že odvolání proti usnesení může podat pouze účastník řízení, tedy pouze podnikatel, jehož se zápis v rejstříku týká a osoba, která podala návrh, k němuž je oprávněna podle zvláštního právního předpisu. K podání odvolání není tedy oprávněna ta osoba, o jejíž právech a povinnostech je usnesením rozhodnuto, pokud zároveň není navrhovatelem zápisu nebo podnikatelem. Takové osobě pak nezbyvá než podat návrh na zápis do obchodního rejstříku podle ustanovení § 31 odst. 2 obch. zák. a takto podaným návrhem se domáhat změny zápisu v rejstříku. K návrhu je tato osoba povinna doložit předepsané listiny (přílohy).

---

⁸⁸ Myslil, S., Myslil R. Obchodní rejstřík po novele. Bulletin advokacie, 2006, č.4, s. 16

6.2 Mimořádné opravné prostředky proti usnesením vydaným v rejstříkovém řízení

Mimořádnými opravnými prostředky je možné za přesně zákonem stanovených podmínek napadnout pravomocná rozhodnutí soudu. Občanský soudní řád upravuje tři druhy mimořádných opravných prostředků. Jsou jimi dovolání, žaloba pro zmatečnost a žaloba na obnovu řízení.

V rejstříkovém řízení není v zásadě vyloučeno použití žádného z uvedených druhů mimořádných opravných prostředků. Při jejich využití je nutno dbát splnění zákonných podmínek a řídit se obecnou zákonnou úpravou uvedenou v příslušných ustanoveních o.s.ř.

Ačkoli, jak již bylo řečeno, platná právní úprava použití všech tří mimořádných opravných prostředků v řízení ve věcech obchodního rejstříku připouští, je nutno podotknout, že v praxi k jejich využití dochází zcela výjimečně. Pro podnikatele je totiž značně jednodušší a daleko méně časově náročné podat nový návrh na zahájení rejstříkového řízení, než se za účelem dosažení shodného cíle podrobovat složité proceduře opravného řízení.

6.3 Oprava faktických chyb v tzv. přímo provedeném zápisu

Z povahy tohoto úkonu (tj. přímého provedení zápisu bez vydání rozhodnutí) plyne, že proti němu není přípustný opravný prostředek, neboť zde není žádný výrok, proti kterému by mohl účastník zbrojit.⁸⁹

I přesto, že není možné domáhat se změny provedeného zápisu odvoláním, dává občanský soudní řád ustanovením § 200da odst. 8 možnost, jak opravit určité jeho nedostatky:

Dojde-li v rámci přímého zápisu k chybě v psaní, v počtech, či jiné zjevné nesprávnosti, opraví takovou chybu či nesprávnost předseda senátu, a to kdykoliv i bez návrhu. O opravě předseda senátu nevydává rozhodnutí (na rozdíl od případu, kdy jsou opravovány chyby v rozsudku dle ustanovení § 164 o.s.ř.) a opravu provede přímo, v databázi obchodního rejstříku. O opravě účastníky soud vyrozumí zasláním výpisu z rejstříku obsahujícího správné údaje.

---

⁸⁹ **Winterová, A., a kol.** Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou. 2. Aktualizované vydání. Praha: Linde, 2005, s. 546.

V případě, že podnikatel nebo osoby zapisované do obchodního rejstříku podle zvláštního právního předpisu v rámci zápisu podnikatele mají proti provedené opravě zápisu výhrady, mohou se do jednoho měsíce od zápisu návrhem domáhat výmazu nebo změny zápisu provedeného touto opravou.

6.4 Návrh změny zápisu provedeného na základě fikce

Vzhledem k tomu, že v případě fikce zápisu není vydáno soudní rozhodnutí, nelze se proti provedenému zápisu odvolat. Podnikatel a osoby zapisované v rámci podnikatele do obchodního rejstříku však mají na základě ustanovení § 200db odst. 5 o.s.ř. právo domáhat se návrhem podaným do jednoho měsíce od zápisu u rejstříkového soudu výmazu nebo změny takto provedeného zápisu. Jako každý návrh na zápis je nutné i takový návrh podat zásadně na formuláři, a to tehdy, týká-li se subjektů, u nichž je povinností podávat návrh touto formou.

Jestliže je lhůta jednoho měsíce pro podání návrhu dle § 200db odst. 5 zmeškána, nelze již takový návrh úspěšně podat. Prominout zmeškání lhůty k podání tohoto návrhu není možné. Pokud ovšem ke zmeškání lhůty dojde, bude soud takový návrh považovat za podnět k zahájení řízení za účelem dosažení shody mezi zápisem v obchodním rejstříku a skutečným stavem a může tak řízení zahájit sám, jakožto řízení zahájené bez návrhu.

6.5 Návrh vymazávaných osob na změnu zápisu

Došlo-li k výmazu osob zapisovaných v rámci podnikatele dle zvláštního právního předpisu z obchodního rejstříku, mohou se tyto osoby návrhem podaným soudu do jednoho měsíce domáhat změny takového zápisu, a to ať už byl zápis proveden soudem bez vydání rozhodnutí, nebo o něm bylo usnesením rozhodnuto (§ 200db odst. 6 o.s.ř.). Návrh je nutno podat na formuláři, zmeškání lhůty nelze prominout.

Ustanovení § 200db odst. 6 bylo do o.s.ř. vloženo novelou provedenou zákonem č. 79/2006 Sb. Tato novela rovněž zpřesnila ustanovení § 31 odst. 3 obch. zák. a stanovila, že u výmazu osoby zapsané v rámci zápisu podnikatele se souhlas s jejím výmazem z obchodního rejstříku nevyžaduje. Nově vložený odstavec tak dal vymazávaným osobám možnost domáhat se zrušení jejich výmazu z obchodního rejstříku poté, kdy ztratily možnost bránit se výmazu cestou odepření souhlasu se zápisem, který znamená jejich výmaz.

Závěr

V několika posledních letech došlo provedenými novelizacemi k rozsáhlým změnám právní úpravy obchodního rejstříku a řízení před ním. O nutnosti vývoje obchodního rejstříku a přizpůsobování tohoto novým potřebám a trendům není třeba diskutovat, a tak lze provedené novelizace v zásadě považovat jako krok správným směrem.

Přesto však i nadále existuje spousta nedostatků, které lze současné právní úpravě problematiky obchodního rejstříku vytknout a které by měly být napraveny dalšími pečlivě promyšlenými a zváženými kroky, z nichž některé si k zamyšlení dovoluji navrhnout.

Obchodní rejstřík jako takový by měl sloužit především samotným podnikatelům a zainteresované veřejnosti. Mám za to, že základní úkony související s obchodním rejstříkem by měly být jednoduše zvládnutelné i pro laiky bez právního vzdělání a tito by se i v řízení před rejstříkovými soudy měli v základních věcech, jako je zejména podání návrhu na zahájení řízení, obejít bez nutnosti odborné právní pomoci. Platná právní úprava by jim k tomu měla dopomoci a ne jim naopak působit zbytečné komplikace.

Za velmi nešťastné považuji roztržštění právní úpravy týkající se obchodního rejstříku do několika právních předpisů, a to zejména současný stav, kdy úprava řízení ve věcech obchodního rejstříku je obsažena jak v hmotněprávní normě, kterou je obchodní zákoník, tak v normě procesní, kterou je občanský soudní řád. Laik, který má v úmyslu se rejstříkového řízení účastnit, je tak značně dezorientován. Takové problémy by mohlo řešit sjednocení hmotněprávní i procesní úpravy obchodního rejstříku do jednoho zvláštního a přehledného zákona, který by odkazoval na subsidiární použití dalších kodexů. Inspiraci je možno hledat například ve slovenské právní úpravě provedené zákonem č. 530/2003 Z.z. *o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov*. Je však nutno podotknout, že aby komplexní úprava obchodního rejstříku v jednom právním předpise skutečně znamenala kýžené zlepšení, je třeba, aby byl takový předpis výsledkem opravdu kvalitní legislativní práce, neboť opačná situace by naopak mohla vést ke zhoršení stávajícího, byť nedokonalého, stavu.

Rejstříkovou novelou provedenou zákonem č. 216/2005 Sb. byla zavedena povinnost podávat návrhy na zápis do obchodního rejstříku na formulářích.

Podnikatelé tuto změnu ve většině případů uvítali, neboť pro ně znamenala zdánlivé zjednodušení, když jim bylo náležitosti samotného formuláře sděleno, které skutečnosti je v návrhu potřeba uvést. Formuláře však bohužel nejsou dokonalé a při jejich vyplňování se podnikatelé často dostávají do nejistoty, jak příslušnou část formuláře vyplnit. Ministerstvo spravedlnosti sice vydalo návod k vyplnění formulářů, nicméně ani tento nedokázal ve většině případů podnikatelům pomoci.

Při zjišťování možných potíží s vyplněním formulářů jsem se rozhodl využít drobný experiment. Formuláře vydané Ministerstvem spravedlnosti jsem předložil několika jednatelům společností s ručením omezeným, kteří dosud využívali k podávání návrhu na změny v obchodním rejstříku právní pomoci advokátů, a požádal je, aby formuláře samostatně vyplnili. Do potíží se většina jednatelů dostala hned při vyplňování části II. formuláře, když si nebyli jisti, zda do pole navrhovatel mají uvést firmu společnosti nebo své vlastní jméno, jakožto jméno osoby, která návrh vyplňuje. S uvedeným problémem nedokázal jednatelům pomoci ani ministerstvem vydaný návod. Podobných nejasností se při vyplňování formuláře objevilo hned několik. Myslím si tedy, že by nebylo na škodu, kdyby podobný experiment vyzkoušelo i Ministerstvo spravedlnosti a ve vazbě na získané poznatky by vydaný návod na vyplnění formulářů aktualizovalo a doplnilo.

Samostatným okruhem problémů je dokládání příloh k prokázání navrhovatelem tvrzených skutečností. Přehled příloh k formulářům sice obsahuje vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 250/2005 Sb., nicméně tato, jak již bylo výše uvedeno, není úplná a navíc je přehled příloh dosti nepřehledný. Podnikatelé tak často v dokládání příloh chybují. Oslovení podnikatelé by jednoznačně uvítali, kdyby byl státní autoritou vydán úplný seznam příloh, které je třeba k návrhu na konkrétní změnu zapisované skutečnosti přiložit, a to včetně podoby, jakou příloha musí mít (tj. zda stačí kopie, zda je nutné ověření podpisů na listině, apod.). Vznikl by tím jakýsi „manuál“, jehož dodržením by podstatně ubylo vadných návrhů na zápis do obchodního rejstříku.

Kladně lze hodnotit i nástup na cestu elektronizace obchodního rejstříku a řízení před ním. I v této oblasti je však stále ještě co zlepšovat. Již dle současné právní úpravy je možné podat návrh na zápis do obchodního rejstříku elektronickou formou a podepsat jej zaručeným elektronickým podpisem. Ani to však často nezbaví podnikatele povinnosti komunikovat s rejstříkovým soudem klasickou poštou nebo osobně. Listiny, které je nutno přiložit k podanému návrhu totiž ve většině případů není možné zaslat elektronickou poštou, neboť nejsou v elektronické

podobě vyhotoveny a certifikovány. Bylo by tedy velmi vhodné vyvinout takový právní a informační systém, ve kterém by přinejmenším státní orgány a notáři byli oprávněni a schopni vydávat veřejné listiny i v certifikované elektronické podobě, kterou by bylo možno bez ztráty její důvěryhodnosti dále předávat. Dovedu si například představit, že by notářské zápisy byly vyhotovovány i v elektronické podobě a ukládány na zabezpečené virtuální místo, odkud by si je rejstříkové soudy byly schopny skrze dálkový přístup vyzvednout. Navrhovateli by pak stačilo pouze na takový notářský zápis ve svém návrhu odkázat.

Jednou z prvních vlaštovek, směřujících ke skutečné a plné elektronizaci podávání návrhů na zápis do obchodního rejstříku, je předávání informací mezi živnostenským rejstříkem a obchodním rejstříkem. Novela živnostenského zákona provedená zák. č. 130/2008 Sb. zrušila s účinností od 1. 7. 2008 živnostenská oprávnění a koncesní listiny. Od tohoto data už podnikatel nemusí prokazovat své oprávnění k podnikatelské činnosti listinou doručovanou soudu a rejstříkový soud si toto oprávnění podnikatele zjišťuje z výpisu z elektronicky vedeného živnostenského rejstříku sám.

Jako další překážku v plně elektronické komunikaci veřejnosti s rejstříkovým soudem vidím současný způsob placení soudního poplatku, a to zejména při podávání elektronických žádostí o vydání opisů zápisu z obchodního rejstříku. Po podání žádosti soud musí napřed žadatele vyzvat k úhradě soudního poplatku. Žadatel pak soudní poplatek uhradí buď v kolcích (čímž ovšem přichází o výhody elektronicky podané žádosti), nebo bankovním převodem. V obou případech se však vyřízení žádosti zbytečně protahuje a komplikuje. Osobně bych uvítal, kdyby mohl žadatel uhradit soudní poplatek zároveň s podáním žádosti a to některou z moderních forem bezhotovostní úhrady. Konkrétně k platbě nižších částek se přímo nabízí stále více se rozmáhající způsob úhrady pomocí SMS zpráv.

Na úplný závěr si dovoluji vyjádřit postesek nad nedostatečnou legislativní úrovní v poslední době překotně provedených novelizacích. Jako příklad se dá poukázat na novelizaci občanského soudního řádu provedenou zákonem č. 126/2008 Sb. Tento zákon vložil do § 200da o.s.ř. nový odstavec č. 2 a dosavadní odstavce 2 až 7 přečísloval na odstavce 3 až 8. Zákonodárce však opomněl tuto změnu promítnout i do ustanovení § 200dc o.s.ř, který i nadále odkazuje na § 200da odst. 3 a odst. 4, ačkoli je zřejmé, že má po shora uvedené novelizaci odkazovat na odst. 4 a odst. 5. Takto ledabylá práce zákonodárce může mít za následek dezorientaci laické i odborné veřejnosti v tomto právním předpisu. Principu právní jistoty rovněž

neprospívá skutečnost, že ještě dříve, než jedna novela zákona nabude účinnosti, objeví se takové její nedostatky, které je potřeba řešit a k této novele tak záhy putují do parlamentu další její novely.⁹⁰ Nezbyvá než doufat, že se práce zákonodárců v České republice v budoucnu zlepší a s tím se zvýší i kvalita nově přijatých zákonů.

---

⁹⁰ Více viz např. **Bartošíková, M.** Rejstříkové peripetie aneb jak novela novelu stíhá. Právní fórum, 2006, č. 8.

Použitá literatura

- 1) **Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol.** Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006
- 2) **Čech, P.** Nejvyšší soud ČR potvrdil omezenost legálního výčtu údajů zapisovaných do obchodního rejstříku. Právní rozhledy, 2007, č. 3
- 3) **Bartošíková, M.** Rejstříkové peripetie aneb jak novela novelu stíhá. Právní fórum, 2006, č. 8
- 4) **Dědič, J.** Malé zamyšlení nad významnou novelou obchodního zákoníku. Právní zpravodaj, 2005, č. 7
- 5) **Dědič, J.** Několik povzdechů nad poslední novelou obchodního zákoníku. Právní rozhledy, 2004, č. 11
- 6) **Hampel, P.** Obchodní rejstřík ve světle novel obchodního zákoníku. Právní fórum, 2008, č. 3.
- 7) **Holec, P.** Reforma obchodního rejstříku. Bulletin advokacie, 2005, č. 7-8.
- 8) **Holeček, J.** Revoluce v zápisech do obchodního rejstříku na obzoru. Právní rádce, 2005, č. 6
- 9) **Holešovský, J.** Obchodní rejstřík a další rejstříky vedené soudy. Praha: JA ČR, 2004
- 10) **Holešovský, J.** Změna právní úpravy obchodního rejstříku a řízení před ním. Právní rozhledy, 2005, č. 11
- 11) **Malý, K. a kol.** Dějiny českého a československého práva do roku 1945, Lide Praha a.s., 1997
- 12) **Myslil, S.** Právní úprava obchodního rejstříku. Bulletin advokacie, 2002, č. 10
- 13) **Myslil, S., Myslil R.** Obchodní rejstřík po novele. Bulletin advokacie, 2006, č.4

- 14) **Pelikánová, I.** Obchodní právo. I. díl, Praha: ASPI, a.s., 2005
- 15) **Pelikánová, I.** Nebojme se registrátorů. Právní zpravodaj, 2001, č.11
- 16) **Pikna, P.** Sbíрка listin a její rozdílné pojmání. Právní rádce, 1997, č. 7
- 17) **Štenglová, I.** Obchodní rejstřík po novele. Praha : ASPI a.s., 2005
- 18) **Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.** Obchodní zákoník. Komentář. 11.vydání. Praha : C. H. Beck, 2006.
- 19) **Vacková, M., Reichlová, N., Broučková, L.** Obchodní rejstřík. Praha: ASPI, a.s, 2008
- 20) **Winterová, A. a kolektiv:** Civilní právo procesní. 3. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2004

English Resume

Companies Register proceedings

The subject of this dissertation refers to Companies Register proceedings. Companies Register is a public schedule that is responsible for providing public with all required information on the various statutory register, current data of companies and all other requirements enacted by the law. A part of the Companies Register is document collection, where are being deposited image records of all demanding registered documents about the company.

This dissertation is concerned mainly with the procedural aspect of the Companies Register and its intention is to clarify every relevant disputable or controversial matter arising before the registration court. Researcher's intention is to bring forward some deficiencies in the register proceedings and to propose their solutions as well.

The dissertation is systematically structured into six chapters. First and second of them deals particularly with substantive law of the Companies Register and with current data of companies contained in it, seeing that comprehension of principles of the register is essential for upright analysis of register proceedings. Further, there is marginally outline historical progress of the Companies Register and the proceeding before it, in order to provide framework for theoretical deliberation about the future development of its legal regulations. Third chapter contents the register proceeding in its entity, in term of legal theory. Fourth chapter deals with the question of registration courts. The pivot of this dissertation is the fifth chapter, which describes especially the common feature of all proceedings before the registration courts at first level. It is necessary to remark that purpose of this dissertation is not to elaborate every particular type of the register proceeding. In other words, it would be infeasible to deal with every possible type of proceeding in a fixed extension of this dissertation and for this reason it is appropriate to refer, in these eventual questions arising from concrete type of proceeding, to relevant vocational literature. And the last chapter analyzes the discretionary remedies.

The last part of this dissertation evaluates contemporary legal regulations of Companies Register proceedings and summarizes its deficiencies. In virtue of my performed researchers there are outlined some possible solutions in this passage.

Klíčová slova:

- Obchodní rejstřík
- Rejstříkové řízení

Key words:

- Companies Register
- Register proceedings

Přílohy:

Seznam závazných formulářů

1. Návrh na zápis/zápis změny zapsaných údajů akciové společnosti do obchodního rejstříku
2. Návrh na zápis/zápis změny zapsaných údajů družstva do obchodního rejstříku
3. Návrh na zápis/zápis změny zapsaných údajů evropského zájmového hospodářského sdružení do obchodního rejstříku
4. Návrh na zápis/zápis změny zapsaných údajů podnikatele - fyzické osoby do obchodního rejstříku
5. Návrh na zápis/zápis změny zapsaných údajů komanditní společnosti do obchodního rejstříku
6. Návrh na zápis/zápis změny zapsaných údajů odštěpného závodu do obchodního rejstříku
7. Návrh na zápis/zápis změny zapsaných údajů organizační složky podniku zahraniční osoby do obchodního rejstříku
8. Návrh na zápis/zápis změny zapsaných údajů příspěvkové organizace do obchodního rejstříku
9. Návrh na zápis/zápis změny zapsaných údajů společnosti s ručením omezeným do obchodního rejstříku
10. Návrh na zápis/zápis změny zapsaných údajů veřejné obchodní společnosti do obchodního rejstříku
11. Návrh na zápis/zápis změny zapsaných údajů přemístěné (cizí) právnické osoby do obchodního rejstříku
12. Návrh na zápis/zápis změny zapsaných údajů společnosti jiné právní formy do obchodního rejstříku
13. Návrh na výmaz zapsané fyzické nebo právnické osoby z obchodního rejstříku
14. Dodatkový list